

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 14 — "
Pe 3 luni . . . 7 — "
Pe o lună . . . 2-40 "

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40 — franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis co tă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

„Asociațiunea aradană“.

Arad, 22 Iunie.

Aici, în mijlocul acestui înfloritor ținut românesc, în preajma atâtor oameni cu pricepere pentru nevoile noastre naționale, stă părăsită și uitată, întocmai ca cenușotca din poveste, cu farmecele-i împărătești nebăgate 'n seamă, cea mai frumoasă întrupare ce pot să primească nizuințele noastre românești în aceste mănoase părți de locuri; — stă aproape tănuită sub vălul celei mai neînțelese dezinteresări instituția noastră semicentenară „Asociațiunea — cum i-au zis înaintașii noștri — națională, pentru cultura poporului român”.

Iată, se împlinesc azi 50 de ani dela înființarea ei — și câți dintre noi simt oare muștrărea acestei aniversări ce vine să ne surprindă în brațele unei vinovate indolențe... Stăm muți, cu sufletul supus de remușcare și simțim că obrazii încep să ni-s'aprendă, fără puțință să dăm un răspuns, când această aniversară vine să răsfioască în fața noastră cele mai stăpâne pagini ale unei lăncezeli, ale unei trândăvii de-o jumătate de veac...

Ca purtați de-o magie, ochii noștri apleargă fără odihnă prin noianul atâtor pagini goale, pe cari vremea aceasta lungă n'a însemnat decât ici colo urmele fugare ale unor nizuinți nesuștinute de nici un avânt conștient și statornic... Și sub povara grelei răspunderi deslușim clar glasul muștrării: Ce-au făcut timp de-o jumătate de veac îndrumătorii poporului nostru din acest ținut, poate cel mai puternic, cel mai în stare să dea înflorire unui așezământ cultural cum este „Asociațiunea”? De ce n'au închis vadurile în fața năvalei dușmane; de ce-au lăsat să pătrundă prin atâtea puncte neapărate valul potrivnic; de ce n'au tăiat din vreme alviile puvoiiului străin? Cât de puternică, cât de înzestrată cu toate mijloacele de apărare a poporului din acest larg ținut, ar putea să fie azi „Asociațiunea”, dacă s'ar fi împlinit măcar o parte a datoriilor pentru cari a fost creată! Cât de vastă și de resistentă ar putea să fie rețeaua organizației ei în aceste trei bogate comitate: Arad, Cenad și Bichiș și câte adăposturi sigure și trainice n'ar putea să aibă interesele noastre culturale și cele economice aici, la aceste bariere unde neamul nostru trebuie să-și ridice nebiruit pieptul, — dacă „Asociațiunea națională”, a Aradului ajungea până astăzi să fie ceea ce putea și trebuia: cea mai bine întemeiată instituție a noastră de pretutindeni.

Să n'o comparăm azi cu „Asociațiunea transilvăneană”, — contrastul ar fi prea umilitor pentru noi. Dar s'o comparăm cu „A-

sociațiunea pentru cultura poporului român din Maramurăș”. Oricât de jefuit și supt de atâția paraziți, oricât de inghenunchiat de stăpânire și oricât de mâncat de toate spețele de molii, Maramurășul a dovedit mai multă înțelegere pentru vatra de lumină ce-i deschideau Mihail Pavel și Iosif Man în 1861. În restimp „Asociațiunea maramurășană” a susținut o preparandie (până la 1870), dând poporului de acolo o pleiadă întreagă de dascăli buni; a cumpărat apoi o clădire, care valorează azi peste 100.000 de coroane, a întemeiat un internat, jertfind sume mari, iar în timpul din urmă, ajunsă sub aripile „Asociațiunei transilvănene” desfășură o laudabilă activitate în punctele cele mai primejdite ale ținutului românesc. În Maramurăș, înțelegem poate, că un avânt mai remarcabil, o muncă mai intensă și sistematică, îmbrățișând și interesele economice ale țărănimii noastre, nu se putea aștepta în trecut. Monografia acestei asociații culturale ar reclama totuși un frumos număr de pagini.

O, — monografia „Asociațiunei naționale” a Aradului, se poate face întreagă în câteva rânduri. Umbrele lui Gheorghe Popa, Miron Romanul și Ioan Arcoșiu, întemeietorii ei dela 1862, ar sta azi uimiți, văzând că timp de 50 de ani această asociație a avut abia clipe de tresărire, deși statutele ei îi asigurau cea mai nețărmită activitate într'un ogor cu atâtea comori românești. În curând după înființare, — ne spune cronică — ea a fost dată uitării, până la 1878, când la inițiativa lui Iosif Beleş și a actualului mitropolit Ioan Mețianu a fost reactivată, bucurându-se însă puțină vreme de interesul intelectualilor noștri. A împărțit ajutoare, a împărțit premii, din când în când, — și cât ar fi putut să facă! Abia în 1909 a fost trezită iarăș din letargia ei cronică și în adevăr, de data asta avântul ce-o cuprinsese părea susținut de hotărâri tari, de voințe lămurite și noi ne făcuserăm cu toții o frumoasă iluzie... Cea mai frumoasă pe care poate să și-o facă gândul călăuzit de înțelegere pentru marea misiune a neamului nostru în aceste părți.

Mânia unui blestem ce-a dușmănit bucuria noastră, a trimis însă curând o suflare geroasă în rândurile noastre... Suflarea aceasta ne-a sleit întreg avântul vreme de aproape doi ani, — dar azi ea a trecut în sfârșit... Azi simțul datoriei renaște cu atât mai mare putere în noi. Azi câmpul atâtor datorii de făcut se deschide iarăș larg în fața noastră și ochii noștri trebuie să se oprească asupra celei dintâi din datorii: asupra reactivării „Asociațiunii naționale” a Aradului.

Vedem că cenușotca asta a trei comitate cu frumoase temeuri materiale, n'are nici până astăzi, — când iată se împlinesc 50 de ani de când ne-a fost dată în grije, — n'are nici după atâtea amar de vreme unde să se adăpostească, n'are o clădire închinată ei, ci trebuie să se refugieze neștiută prin ascunzături, prin mărăcinile nepăsării și ale părăsirii obștești. N'are această mașteră fică a noastră unde să-și așeze un răsboi, ca să ne poată țese cu mâinile ei fermecate atâtea lucruri de-o elementară necesitate în marea noastră gospodărie românească din aceste trei comitate.

Și jocul atâtor întâmplări de câte am avut parte în timpul din urmă, vine să ne imbie azi cel mai fericit prilej pentru împlinirea acestei mari datorii ce avem.

Știm cu toții că comitetul partidului național a primit fostul palat al „Tribunii” cu mari, cu aproape insuportabile sarcini. Sub povara acestor sarcini comitetul e nevoit acum să vândă palatul și amenință în cel mai serios mod primejdia, ca acest palat, merit să ajungă avere românească în orașul nostru, să treacă pe mâni potrivnice. Necesitățile cari reclamă vinderea palatului sunt atât de neiertătoare încât comitetul nu poate să le facă față decât vânzându-l.

Intrebăm: Nu e oare o supremă datorie de onoare a noastră, a tuturor din cele trei comitate, să mântuim o frumoasă avere românească, care a fost un neconținut semnal de progres pentru noi în acest ținut? Putem să lăsăm noi, ca acest palat frumos, să fie cumpărat de alții decât tot de noi, într'o vreme când, iată, se înalță atât de sfidător în nemijlocita noastră apropiere palatul cultural unguresc, strălucind atât de dureros cu pozoabele-i plătite cu sute și sute de mii din tezaurul public? Nu simt aceste trei comitate: Aradul, Cenadul și Bichișul mândria să înzestreze și pe biata noastră cenușotcă, „Asociațiunea aradană” măcar cu un palat de modestia palatului „Tribunii”? Nu ne aducem oare aminte că acest bogat ținut este românesc și că ar fi abia un mic gest de demnitate încă — în fața celui ce ni-se arată prin palatul unguresc — să adăpostim „Asociațiunea aradană” până nu e târziu? Prin care alt gest ar putea fi chemată ea la o viață mai plină de serioase făgăduinți, — acum cu ocazia semicentenarului ei de letargie — dacă nu prin înzestrarea ei cu un adăpost de muncă laborioasă? Și câți particulari, câte așezăminte românești n'ar putea să înlesnească ca prin farmec acest gest!

Mai mulți și mai multe decât ori și unde.

Reformele militare împiedecând călătoria monarhului. Din Praga se telegrafiază: Ziarele „Union” și „Narodni Listi” publică o știre primită din isvor competent din Viena, că monarhul și-a amânat călătoria pe care era să o facă în 26 iunie la Ischl. Monarhul și-a schimbat programul călătoriei. El va rămânea deci în Viena până când amândouă camerele parlamentului austriac vor vota reformele militare.

Ministrul-președinte la monarhul. Ieri monarhul a primit în audiență la Schönbrunn pe ministrul-președinte Lukács, care a raportat M. Sale despre situația politică și despre activitatea parlamentului. Audiența a durat mai bine de o oră. Ziarele ungurești guvernamentale afirmă, că monarhul este foarte satisfăcut cu felul de rezolvire (?) a chestiilor politice din Ungaria. Ministrul-președinte a mai informat pe monarhul și despre atitudinea populației capitalei și a celei din provincie și totodată a raportat M. Sale, că până la 29 iunie camera va rezolvi toate chestiile curente. Ministrul de onoare Hazai încă petrece în Viena, însă el urmează tratative numai cu comandantul militar în chestii pur militare.

Un nou manifest al opoziției. Opoziția aliată a lansat un nou apel, în care îndeamnă țara „să se ridice ca un singur om în contra opresiunii tirane”. În acest apel se descriu în colorii foarte vii evenimentele cari au avut loc în timpul mai recent. Apelul este iscălit de 117 deputați din opoziție și sfârșește astfel: „Puterea mâinii poporului să pedepsească pe acei îngâmfăți, cari în mod hoțesc au năvălit asupra patriei și asupra libertății națiunii noastre”.

Dar ce să zicem noi românii cu cari pe timpul când opoziția actuală era la putere înfunda temnițele cu noi pentru că utezăm să ne apărăm biserica, școala și limba noastră, și cari și azi suferim cele mai mari nedreptăți?

Dar, răbdarea noastră lungă este, și... ne va sosi și nouă vremea...

Criza politică din Austria.

Parlamentul austriac a trecut iarăși printr-o mică criză de trei zile, care avea aparența că are să răstoarne toate planurile făcute pentru restul sesiunii.

Crize de aceste provocate de diferite partide politice nu sunt ceva rar în parlamentul austriac. Numai cu greu ne-am obișnuit a nu lua în serios incidente de aceste. De data aceasta s'a întâmplat că criza aceasta a avut un caracter cu totul aparte, și faptul acesta trebuie privit ca un fel de penderie, deoarece criza aceasta a fost determinată de un partid foarte rezervat, care numai cu greu se demite la acte de opoziție și obstrucție.

A stărnit oarecare senzație această criză, deoarece clubul polon a luat o atitudine de tot ostilă față de baronul Heinold, conducătorul provizoriu al cabinetului de miniștri, cum nu i s'a mai întâmplat niciodată unui ministru așa ceva. Să pierzi orice încredere într'un ministru și se declară totodată că rupi orice relații cu dânsul, e felul cel mai puțin simpatice de a-l trata pe un membru al guvernului.

Motivul pentru acest procedeu e tot așa de neobișnuit, ca și însuși procedeu. Polonii s'au exprimat neîncrederea față de baronul Heinold, care a voit să câștige voturile Ruteniilor pentru proiectul legii militare printr'un manifest împărătesc către Ruteni, care conține câteva cuvinte de recunoștință pentru sistarea obstrucției începute.

Pașirea aceasta a polonilor împotriva baronului Heinold este dovada unui egoism evident și a unei mari intoleranțe din partea polonilor față de Ruteni, ca din manifestul împărătesc și din recunoștința ce li-o arată acestora împăratul, să facă un *casus belli*, cu scopul de a periclita chiar reformele militare, cari aveau să fie discutate în plen. Noroc că atitudinea aceasta a polonilor, menită să provoace o criză ministerială, a fost schimbată în urma intervenției coroanei.

Clubul polon, văzând dispoziția celorlalte partide, a fost nevoit să retireze. Poate că ei ar fi fost și mai recalitranti, dacă n'ar fi știut

că ori și cum la toamnă cabinetul va demisiona, sau va fi cel puțin o remaniere.

Cu toate că opinia publică din Cisleitania a fost ocupată cu criza de care am amintit, totuși ea n'a pierdut din vedere și evenimentele ce le desfășură în Ungaria firma Tisza-Lukács; fiecare le-a urmărit însă c'un sentiment de scârbă, dar și cu o bucurie diabolică.

Fiecare bărbat politic e convins că politica de violență a oligarhiei maghiare e moartea parlamentarismului.

Prin înăsprirea regulamentului camerei stabilit în timpul din urmă și prin votarea proiectelor de legi depuse de ministrul președinte pe biroul camerei, prin care i-se dă președintelui puterea de a „elimina” dela ședințe pe deputații renitenți și de a li lua mandatul, dispăre pentru totdeauna fantoma mult trâmbițatului liberalism maghiar.

E foarte probabil de altfel, că au dreptate aceia cari cred, că dispozițiile draconice ale regulamentului, sunt un preludeu al celor vremi, în cari reforma electorală va trimite în cameră mult mai numeroși reprezentanți de ai naționalităților nemaghiare.

Austriacus.

Educația cooperativă.

Dintre toate cooperativele, încercate la noi, cele de cea mai mare trebuință, adică cele de consum, își ating scopul cu greutate mai mare. Și de ce, ce pedeci le-o fi stând în cale, stânjenindu-le în mersul lor măntuitor? În privința aceasta e puțină deosebire între înființarea lor la sate și cea la orașe. Nu negăm, întemeietorii astorfel de cooperative au destulă tragere de inimă, dar, — vedeți este un dar, — n'au pregătirea de lipsă pentru ducerea lor mai departe și la bun sfârșit. Aceasta la sate. La orașe însă ar trebui să se poată găsi destulă pregătire, căci avem oameni cu carte multă, ba chiar oameni specialiști în ale comerțului, precum și toate ajutoarele mai ușor pot fi găsite. Cu toate acestea merge de tot încet și greoi. Cauzele?

Întâi și mai întâi de toate ne lipsește cu desăvârșire educația cooperativă. Câți dintre cooperatorii noștri cunosc adevărata temelie morală a cooperăției? Li putem foarte ușor număra

Trenurile.

*Voi a-ți văzut pământul nostru mare,
Voi a-ți purtat mizerii, bucurie
Și aur mult, femei încântătoare
Și sbuciumul din viața mea pustie...*

*În fața voastră câmpul se topește
Și munții mândri să despică 'n două...
Voi mi-ați adus aproape Depărtarea
Duiosi pribegi ai vremurilor nouă...*

*O! trenuri negre, trenuri fără pace...
Zac demoni în argila mea barbară...
Luăți-mă cu voi pe totdeauna
Și mă purtați cu voi din țară 'n țară!...*

*Aș vrea să plec cu voi în lumea largă,
Pân' vre-o dorință 'n sufletu-mi mai este,
Să-mi pară de-astăzi zilele și anii
Înduioșate zile de poveste...*

*Întoarcerea-i amară nebunie...
Mi-e dor de-un drum mai lung decât viața.
În goana unui tren fără popasuri
Aș vrea să mă trezească Dimineata...*

A. Cotruș.

Intuneric și lumină.*)

De Ioan Al. Brătescu-Voinești.

Predoslovie.

De unde mi-au venit valurile de amărăciune, care încet, pe nesimțite, îmi umpluseră sufletul de întuneric? Până adineauri mi-era bine, glumisem, — și acum, în trăsura care mă ducea la gară, mă simțeam năpădit de o silă nemărginită: silă de alții, silă de mine, silă de tot... De sigur, vremea mi-o strecurase în suflet picătura cu picătura: frigul și umezeala acestei seri cenușii de iarnă, lipsită până și de înseninarea zăpezii, — vrăjmașia căinoasă a vântului, care frământa, chinuia crengile pomilor.

Gara cu trepte murdare și alunecoase, cu înghesuiala unor oameni grăbiți și brutali, venea numai bine să umplu paharul...

Era încă de vreme pentru trenul meu. Deocamdată, pe linia întâia, lângă peron aștepta un expres gata de plecare. Priveliștea luminii vii din vagonul restaurant, a luminii discrete din vagonul de dormit, răsufierea rară și gravă a locomotivei strălucitoare, îmi adăogă adânce păreri de rău, cum nu-mi era îngăduit și mie să plec așa, departe, undeva cu cer senin, cu lucruri frumoase de văzut...

*) Din volumul „Intuneric și Lumină”, apărut de curând la Iași, (Editura „Vieții Românești”).

Un domn elegant, care venea să se urce în expres, dând cu ochii de mine, se opri o clipă și întinzându-mi mâna:

— Ce mai faci, măi?

— Bine.

— Nu te-am mai văzut de mult... Ai îmbătrinit...

Era în privirea lui, în accentul vocii lui, în toată înfățișarea lui, un fel de mărinoasă compătimire. Un general, care-și întâlnește o foastă ordonanță, cam așa i-ar vorbi.

Apoi, fără să-l întreb, cu tonul cu care spui lucruri fără nici o însemnătate:

— Mă duc prin Italia: Roma, Florența, Neapole... De-acolo la Monte-Carlo și pe urmă la Paris.

— Călătorie bună și petrecere bună.

— Mulțumesc.

După un pas spre tren, se întoarse în loc:

— Apropo! Mai deunăzi se vorbea într'un loc de unul care a scris niște poezii, navelle, — nu-mi aduc bine aminte... Tu ești?

— Poate.

— Ei bravo! Îmi pare bine. Te lauda. Parole d'honneur...

Peste câteva clipe expresul pieri în întunericul nopții, ducând cu dânsul par'că o parte din mine...

Singur, în compartimentul friguros, cu lampa afumată, îmi doream un somn adânc și vindecător, când ușa se deschise cu sgomot, până la elanță, ca să poată intra concetățeanul meu Gheorghiu.

pe degete.
o cooperati
din îndemna
să vadă în
care însă n
i-a fost sc
Din lipsă d
cumpărau
neam și nic
lor desrobit
de iubirea
țională.

Trebuie
întru calea
cu pași ma
de vreme l
mai departe

Deci bu
când a lua
trângă în c
mai la o in
cu scrisul a
mână acit

Noi crec
Cine ne li
torii pricep
buni.

Acestor
alții și nici
solvenții ș
o educație
tiv și aces
lângă celel
română de
toate celel
și chiar și
cu totul no
ținea coop

Vânzăto
lipsește m
instruții, b
ție materia
tori sau d
poate fi v
negustores
n'o lasau s
da în scur
vem adev
Aproape t
de prăvăli
au. Prin t
buni și pr
și aceasta
mai întem
grabă, șec
trece mult
de jertfe f
tărîm coop

Numai
îndrăzneț,
sus, — de
— cineva,
învingător
e, căci pr
'ndemână,
dar mai a

Dupăce
se paltonu
disprețuit

— Mă
iete, cine
alții?

— Da
să plec și

— Cim
geau după
pornit-o.
mine!"

Era as
roșesc.

— E!
era depa
de ieftine
trezești n
care ai p
tu stai de
ani... Au
trece în v

pe degete. Imi aduc aminte, și bine aminte, de o cooperativă de consum, înființată în Oravița, din îndemnul unor bărbați de inimă și dornici să vadă înflorind comerțul făcut de români, care însă n'a viețuit multă vreme. Și știți de ce i-a fost scris să peară spre uimirea tuturor? Din lipsă de educație cooperativă. Membrii cumpărau dintr'altă parte, dela străinul de neam și nici un sprijin nu dădeau întreprinderii lor desrobitoare. Va să zică era o lipsă de deplină de iubire semenului său și de solidaritate națională.

Trebuie prin urmare să cultivăm poporul întru calea aceasta ca să putem merge odată cu pași mai rezezi, fiindcă cine pornește mai de vreme la drum și bine pregătit, acela ajunge mai departe și cu folos.

Deci bună a fost ideea comitetului central, când a luat hotărârea ca Asociația să se restrângă în ce privește acțiunea cooperativă, numai la o intensivă propagandă cu graiul viu și cu scrisul a ideii cooperative, neluând direct în mână acțiunea pentru înființarea de tovărășii.

Noi credem însă că e prea puțin numai atât. Cine ne lipsește nouă cu adevărat? Cărmuitorii pricepuți și vânzătorii (ucenicii și calfele) buni.

Acestor cărmuitori pricepuți, cari nu pot fi alții și nici nu trebuie să fie alții, decât numai absolvenții școlii de comerț, trebuie să li-se dea o educație cooperativă și un învățământ cooperativ și aceasta se poate înfăptui sau înființând pe lângă celelalte cursuri, încă a unui curs la școala română de comerț din Brașov, precum și la toate celelalte școli românești, care le mai avem, și chiar și la preparandii, sau înființând o școală cu totul nouă numai pentru educația și instrucțiunea cooperativă.

Vânzătorii buni iar cu greu putem găsi, căci lipsește morala comercială și fiind foarte puțin instruiți, ba unii de loc, apoi neavând nici garanție materială cel puțin. Să angajăm foști negustori sau de cei scăpătați, de așa ceva nici nu poate fi vorba. Dacă erau pricepuți în afaceri negustorești își conduceau negustoria cu izbândă n'o lăsau să se dea de răpă, după cum desigur ar da în scurt timp și cooperativa de consum. Avem adevărată criză de vânzători în prăvălii. Aproape toți aceștia se recrutează dintre băieții de prăvălie. Iar aceștia știm cu toții câtă carte au. Prin urmare trebuie să formăm vânzătorii buni și pricepuți, educați în spiritul cooperativ și aceasta nu se poate face mai bine, decât numai întemeind o școală de vânzători cât mai în grabă, școală de zi sau de seară. Altfel va mai trece multă apă pe Dunăre și vom avea nevoie de jertfe foarte mari, până să întemeiem și să întărim cooperativele și la noi români. Iar jertfele

chiar cât de mici numai în folosul astorfel de instituții, nu pot fi.

Să începem așadar cu punerea acestor două pietri fundamentale: *școală pentru cărmuitori cooperatori și școală pentru vânzătorii cooperatori*, și apoi ca prin minune, vom putea da o îndrumare temeinică nu numai cooperativei de consum în deosebi, ci în general tuturor cooperativei de tot felul. Să luăm deci aminte!

Traian V. Tăranu.

Plângerile croaților.

Publicistul croat dr. Vladimir Zagorsky, autorul unei lucrări prezentate în 1909 ca teză universității din Paris, despre „Francisc Racki și renașterea științifică și politică a Croației” a trimis ziarului „Le Temps” un memoriu în care arată cauzele crizei croate și toate nedreptățile de care s'au făcut culpabili politicienii maghiari față de croați dela 1868 înainte.

„Le Temps” care, contrar tradiției sale de glorie câștigată în lupta pentru adevăr, nu și-a știut ascunde atitudinea de echivocitate ce a luat de un timp față de uneltirile mai noi ale maghiarilor, publică un extras, evident atenuat, din memoriul scriitorului numit, grijește însă a numi autorul după fiecare învinuire, și închee, din partea sa, cam jenat, cu fraza goală: „Opinia publică franceză nu poate decât dori o deslegare echitabilă a acestui conflict între două rase egal de stimabile”.

Redăm aci în resumat expunerile dlui Zagorsky, așa cum le publică ziarul parisiian:

Calea cea mai scurtă dela Budapesta la mare duce peste Agram și Fiume. Asupra acestui port croații au drepturi istorice. Chiar și în textul primitiv al compromisului ungaro-croat e zis (§. 66) că orașul Fiume se unește „în mod provizoriu” cu Ungaria; parlamentul maghiar a șters acest cuvânt și a prezentat textul astfel emendat spre sancționare. Dieta croată n'a mai putut protesta, lată un caracteristic exemplu de procedură maghiară.”

„Croații reprobază bărbaților politici ai maghiarilor de a fi diminuat gradual autonomia croată, dela 1868 înainte. Croații au protestat mereu contra violării compromisului, Mraso-

vici, Racki, Strossmayer și atâția alții, care fără a fi animați de tendințe radicale, au voit să apere autonomia.”

D. Zagorsky amintește apoi fazele principale ale conflictului, regimul contelui Khuen-Héderváry, restrângerea dreptului presei și a întrunirii libere, mai târziu fărâdelegile sistemului inaugurat de guvernul coaliției, care impune limba maghiară la căile ferate croate, disolvarea dietei de Agram în 1907 și de atunci înainte de câte ori a rezistat, până la suspendarea constituției și terorismul comisarului Cuvai.

„Ungaria se provoacă, în raporturile sale cu Austria, la idei de libertate și egalitate. Croații îi cer să respecte față de ei principiile a căror respectare o cere când e vorba de interesele sale față de alții.”

Un turn u prin țară.

Fatalitatea a făcut ca trenul ce duce spre nordul Moldovei, să întârzie 80 de minute; lăsându-mă într'o stație de C. F. R. mititică, la câțiva pași de un sătuc românesc, brăzdat la o extremitate de apa Sucevei, care desparte Regatul României de Bucovina „Vesela grădină cu pomi roditori și mândri feciori”.

Ca să nu pierd timpul, în mijlocul unor pericunți, cari cutreeră Moldova în lung și lat pentru ghișefturi negustorești; am făcut o plimbare prin mijlocul satului, spre a vizita școala și biserica, precum și malul riului Suceava, păzit pe ambele tărături, locuite de români, de cătră grăniceri români și austriaci.

Nu departe de gară, se distinge o firmă pe care stă scris cu litere mari:

Banca populară și cooperativă de consum și de exploatare a petrișului.

Curiozitatea m'a făcut să mă prezint conducătorilor și să le cer lămuriri privitor la situația acestor două instituțiuni economice. — Convorbitorul meu este un modest funcționar al statului român, plătit cu 60 lei pe lună și ca să-și facă un venit suplimentar s'a devotat acestei mișcări, conducând în calitate de casier-comptabil — în orele libere — atât banca cât și cooperativa de producție și desfacere.

În interval de opt ani de când este în capul acestei mișcări, a putut atrage dela consătenii săi, un capital de peste 50.000 lei, cu care sumă se alimentează creditul țărănesc, atât pentru împrumuturile ce se contrastează la bancă, precum și pentru valoarea mărfurilor cari intră și ies din magazin, inclusiv pentru cheltuielile ce

Numai de pe înfățișarea lui: de pe umbletul îndrăznet, cu pieptul scos înainte, cu capul în sus, — de pe privirea când hotărâtă, când șireată — cineva, fără să-l cunoască, bănuiește că e un învingător. Și bănuiala e întemeiată. Învingător e, căci prin toate mijloacele care i-au stat la îndemână, și-a făcut o situație ades criticată, dar mai ades pizmuată.

Dupăce, înfruntând frigul din vagon, își scoase paltonul de pe dânsul, imi zise, zâmbind cu disprețuitoare compătimire:

— Mă uitam la tine adineauri... Hm! de, băiete, cine e de vină că nu poți pleca și tu ca alții?

— Dar cine ți-a spus dumitale că a-si vrea să plec și eu?

— Cine!? Tu însuți, cu ochii care ți-se scurgeau după expres; — cu oftatul adânc când a pornit-o. Doar că nu strigai: „luați-mă și pe mine!”

Era așa de adevărat, încât simțeam că mă roșesc.

— E! dragă. Dacă mă ascultai pe mine, azi erai departe și nu duceai jindu după fericiri atât de ieftine... Dar ți-a plăcut să visezi, să nu te trezești niciodată... Și, în vremea când toți cu care ai plecat într'un pas ți-au luat-o înainte, tu stai de fleacuri, de nuvele, ca un băetan de 18 ani... Au și astea haz până la o vârstă. Fiecare trece în viața lui printr'o epocă de astea. Poate

că și eu am rimat în viața mea o strofă... Dar m'am trezit. Am înțeles rostul lumii, am înțeles că omul odată trăiește și că prin urmare trebuie să stoarcă toată fericirea pe care poate să i-o dea viața, — și m'am vindecat de meateahna poeziei și m'am înhamat la muncă serioasă... O fi având și scrisul rostul lui, în alte țări cu cititori nenumărați, unde un scriitor poate să trăiască numai din munca lui de scriitor; dar într'o țară păcătoasă, cu douzeci la sută știutori de carte, dintre cari nici a zecea parte nu citește!... Dar ți-am vorbit eu de-astea degeaba...

Prietenul tăcu, ridică din umeri și se lungi pe canapea cu mâinile sub capătăi. După o pauză adăogă cu ochii închiși:

— Și apoi acum e și prea târziu...

— Și iar după o pauză mai lungă, căscând:

— ...aiine luai în arendă o moșie de-Academiei...

Nu răspusesem nici un cuvânt... De multe ori imi spusese prietenul că el are somnul la poruncă, dar nu-l crezusem... Acum însă răsufarea lui egală și șuerătoare imi dovedea că adormise frumos, lăsându-mă pradă gândurilor pe care le sădiseră vorbele lui, în suiletu-mi pregătit par'că inadins pentru asemenea răsaduri... Și mă gândeam: „Nu cumva a avut și are dreptate? Așa e. Toată viața e un război. Toate viețuitoarele se luptă aprig, se luptă fără preget, ca să-și câștige un loc mai prielnic la masa vieții... Și e o singură lume și o singură viață,

din care va să scoți cu strășnicie toată fericirea cu puțință. Așa se merge, poate, în pas cu rostul lumii. Și ori ce înclinare care știrbește vitejia în lupta vieții, e o slăbiciune care te face să rămâi în urmă, invins și strivit... Și nu cumva știința și arta sunt desertăciuni ca toate desertăciunile?...”

Mi-se părea că vântul care acum șuera în ferestre, pătrundea până în inima mea, urlând a pustiu...

Cu o astfel de stare suiletească m'am coborât să-mi cumpăr țigări, într'o stație de incrușare, în care trenul se oprea câteva minute. Restuarantul era gol. Numai colo, la masa de lângă sobă, un căpitan de infanterie, bătrîn, cu tamplele albe, sta cu capul rezimat în palmă, dus pe gânduri. Desfăcând încet pachetul de țigări, mă uitam la el și mă gândeam: De ce o fi rămas căpitan până la o vârstă așa de înaintată? Vițios? mărginit? ori împrejurări nenorocite? ori un invins?...

Băiatul care-mi adusese țigările mă întrebă, pomenindu-mi numele, dacă mai doresc ceva.

La auzul numelui meu, căpitanul se uită lung la mine, se codi câteva clipe, — apoi ridicându-se, înaintă spre mine cu chipul în mână și mă întrebă cu blândete:

— Dumneavoastră sunteți scriitorul?

— Da.

— A! dați-mi voe să vă mulțumesc pentru ceasurile de fericire pe care mi le-ați procurat

necesită exploatarea minelor de nisip, beton și petriș din apele Sucevei.

Deși satul acesta este instalat între două proprietăți mari ale latifundianilor noștri moșieri; totuși sătenilor nu li-se dă pământ suficient din munca cărei să se poată hrăni cele 3000 de familii din acest colțisor obscur al țării; fapt care i-a îndemnat să se asocieze la o altă și prin ajutor reciproc să înghebeze acest capital de 50.000 lei, care a dat viață la două instituții economice, spre a le înlesni traiul mai lesnicios.

După ce mi-a arătat cu oarecare mândrie scriptele ambelor asociații, din care reiese un beneficiu de 9—10% la bancă și cam 15—20% parte; plus sumele prevăzute pentru fondul de rezervă și cel filantropic-cultural, conducătorii au căutat să mă convingă că majoritatea sătenilor se hrănesc din transportele ce le fac zilnic dela malul Sucevei până la gară. — Toate acestea s'au adeverit când m'am înapoiat la gară, unde tocmai se forma un tren special în contul cooperativei, spre a transporta în diferite părți ale Moldovei, petriș nisip și beton extras de pe malul Sucevei.

Reflectând asupra acestor progrese făcute prin cooperatie numai din inițiativa unor simpli săteni, prin imboldul preotului și a învățătorului din comună, fiind secondatai numai de doi absolvenți a patru clase primare din localitate, cari țin scriptele; deduc că beneficiul lor ar fi cu mult mai mare, dacă n'ar fi la mijloc ovreii intermediari.

Iși poate închipui ori cine că intermediarul care cumpără dela această cooperativă petrișul și nisipul pe preț derisoriu, îl vinde cu mult mai scump celui mai apropiat antreprenor; pe când acesta la rândul lui, trebuie să-l vândă inginerului care execută lucrările, fie pentru clădiri sau pentru șosele, mult mai scump.

Spre a se desface acest produs țărănesc direct la locul de destinație, unde se construiesc clădiri sau se execută lucrări de șosele, beneficiul care rămâne în punga intermediarilor, s'ar veni numai cooperativei. — În acest scop se impune ca societățile cooperative de construcție; cari au început să se înființeze și pe la orașe de cătră meseriașii români, puse sub controlul casei centrale de meserii, asigurări, credit și economie; — pendinte de ministerul de comerț și industrie — să se pue direct în legătură cu cooperativele sătești — pendente de ministerul de finanțe — în care caz cooperatia urbană în unire cu societățile rurale ar putea înlătura în timpul cel mai scurt posibil pe intermediarii străini, cari contribuie foarte mult la scumpirea traiului.

Este de regretat că astăzi în România nimic nu se face fără de intermediar, mai ales în ceea ce privește producția și consumația. Din zori de zi intermediarii acostează barierele orașelor spre

a lua pe preț de nimic tot ce produce țaranul; ca în cel mai scurt interval să poată revinde acest produs țărănesc pe prețuri fabuloase orașenilor, mai ales articolele de strictă necesitate, ca: untul, brânza, ouăle, păsările, leguminoasele, zarzavatul etc.

Specula aceasta care dăinuiește de ani de zile îmbogățind pe toți străinii, ar dispărea ca prin minune dacă cooperatia dela sate își va stabili legături sănătoase cu cooperatia abia născândă dela orașe. Câștigul consumatorului ar fi enorm, când toată producția dela țară s'ar desface direct la orașe prin societăți cooperative; cari la rândul lor ar procura sătenilor toate cele necesare direct dela origină, în schimb unui mic comision; în care caz săteanul n'ar mai fi nevoit să se deplaseze pe la târgușoare așa de des, spre a și da tot câștigul negustorului străin pe mărfuri scumpe și proaste, ca în urmă ce brumă îi mai rămâne să dea pe băutura otrăvitoare.

Iată un program destul de vast, pe care ar putea să-l aplice Casa centrală a băncilor și cooperativele sătești — pendinte de ministerul de finanțe — condusă de cătră dl director Fotiu Enescu; în de comun acord cu Casa centrală a meseriașilor — pendinte de ministerul de comerț și industrie — de sub direcția dlui Gădei, primul propunător pentru înființarea unui birou al muncii în România; dacă nu al unui minister special al muncii.

Este știut că astăzi creditul țărănesc a ajuns la saturație cu cele 100.000.000 lei, depuse la bănci, cooperative și obștești pentru exploatarea de mașini, arendate de săteni.

Toată munca oamenilor noștri de stat trebuie concentrată, pentru naționalizarea comerțului prin cooperatia dela sate și dela orașe. — Nu este suficient ai înlesni creditul săteanului și să-l lași pradă tuturor speculanților cari pe la sate îi cumpără producția pe preț de nimic și și îi vând cele necesare de ale mâncării și pentru îmbrăcăminte cu prețuri exorbitante.

Atât produsele originale de pe moșie precum și lemnăria din pădurile exploatare în Asociație, trebuie desfăcute direct pe piețele de desfacere, înlăturând pe intermediari. — De asemenea toate articolele casnice și de menaj precum și mașinile agricole, ar trebui să li-se procure sătenilor direct dela origină printr'un birou special al cooperativei dela orașe — aducându-se deocamdată aceste două puncte la îndeplinire se va face primul pas pentru naționalizarea comerțului, contribuind totodată în mod simțitor și la eftinirea traiului, fapt care îi preocupă de câtva timp pe fruntașii neamului românesc.

ss. Țarlungă.

și mie și familiei mele, în vacanța trecută... Am o fată care citește foarte bine... Seara, după masă, ne citea din cartea dumneavoastră... Ne-ați produs o mulțumire... Ce bine o să le pară, când le-o spune că v'am cunoscut!

— Domnule căpitan, sunt foarte măgulit de omagiul...

Atât am apucat să îngân căpitanului, pe care nu știu cum îl chiamă, pe care nu l'am mai văzut niciodată, dar pe care niciodată nu-l voi uita...

Acum, întors în vagon, privind somnul liniștit al prietenului, mă gândeam la glasul blând al căpitanului și la vorbele lui, și-mi ziceam: „Va să zică am dus un strop de fericire în casa lor... Câteva clipe i-am făcut să uite propriile lor nefericiri și să se înduioșeze de ale altora... Are o fată care citește bine... Seara după masă... desigur în sufragerie, după ce s'au adunat tacămurile și firimiturile... Un cerc mare de lumină jos, care îmbrățișează întreaga familie, și un cerc mai mic sus pe tavan... Desigur prislea cere ceva mămichi și căpitanul îl dojeneste cu degetul arătător ridicat în sus: „Puiule, sst! ți-am spus: când citește Lenuța, să stai cu minte”. Un strop de fericire am dus eu în casa lor!...”

Nu știu cum s'a urmat înlănțuirea gândurilor mele, dar știu că peste câtva vreme îmi venea să-mi scutur prietenul, să-l trezesc și să-i strig:

Nu, omul nu e numai o ființă care se naște, mănâncă, doarme, se îmulțește și moare ca toate celelalte viețuitoare; — omul nu e numai o ființă care cu șiretenie ori cu brutalitate, călcând și strivind pe alții, caută să-și cucerească un loc la ospățul vieții... Omul e o ființă, care e uneori mai puțin înarmată pentru izbândă, dar, spre deosebire de toate celelalte viețuitoare, năzuiește ca în această oglindă a conștiinței, cu care a fost hărăzit, să cuprindă o cât mai mare parte a lumii pe care trăiește, — o ființă care, cu această scântee de dumnezeire, caută să pătrundă beznă de indoeli și de taine care-l împresoară... Nu, știința nu e o zădărnice ca toate zădărniciile... Știința e scopul pe care-l urmărește firea întreagă dela începutul începutului, de vreme ce, în lungul lanț al viețuitoarelor până la om, deosebirea de căpetenie dela una la alta, a fost un spor de pricepere... Și între oameni, cine face fala și mândria și podoaba omenirii, nu sunt cei ce s'au înfruptat cu belșug din bunurile lumesti, ci acei care au putut cuprinde în mintea lor o mai mare parte a lumii în care au trăit, — acei care uneori cu prețul vieții lor au căutat să desvelească tainele lumii... Și nu, arta nu e o zădărnice ca toate zădărniciile. Artistul ajută înlănțuirea sporului de pricepere. Admiratia, ori înduioșarea pentru suferințele altora, aduc omului lepădarea de sine, desrobirea minții de cele prea pământesti...

Ridicându-mă în picioare, am dat cu ochii de harta țării, ținută în patelele vagonului, și

Procesele noastre cu sârbii.

Patriarhul sârbesc din Carloveț, în bună înțelegere cu episcopul său sufragan din Timișoara, a intentat proces, încă în anul 1909, Mitropoliei noastre gr. or., la tribunalul delegat din Budapesta, pentru reincorporarea la biserica gr. or. sârbească a comunelor din Banat: Brestovaț și Nadăș, aparținătoare diecezei române a Aradului, pe motivul, că credincioșii ambelor acestor comune sunt de origine sârbească, și că la despărțirea hierarhică a românilor de cătră sârbi, în anii 1864—1865, ele numai din greșală au fost incorporate la Mitropolia română, respective la dieceza Aradului.

Procesul a decurs separat pentru comuna Brestovaț, acum Aga, și separat pentru comuna Nadăș (Mélynadas); și cel prim s'a terminat de mult, cu învingerea bisericii noastre, căci s'a dovedit, că numărul sârbilor a scăzut în comuna Brestovaț în cursul vremii numai la 37 suflete, fiind celelalte toate românești, și astfel tribunalul, — după cum am înregistrat la timpul său, — a fost necesitat să respingă cererea sârbilor, motivându-și sentința astfel, că în comuna numită suflete suficiente sârbești nu sunt, iar cu credincioși de naționalitate română nu se poate întenia parohie sârbească.

Sentința a fost întărită și de forurile mai înalte, și cu privire la comuna Brestovaț procesul s'a terminat. Nu însă și procesul intentat pentru reincorporarea comunei Nadăș. Aci sârbii au întrebunțat altă stratagemă, au recurs la alt mod de dovedire. Au afirmat, că comuna aceasta pe vremea despărțirii hierarhice a fost curat sârbească, ba și acum, în marea ei majoritate, e sârbească. Și pentru a-și face plausibilă afirmarea, au alăturat la actele de proces o declarațiune, dată în scris din partea capilor de familie din Nadăș, în care aceștia spun, că sunt Sârbi de origine, că aparțin și acum naționalității sârbești, și că doresc și cer reincorporarea lor la mitropolia sârbească, respective la dieceza sârbească a Timișorii.

S'au mai provocat apoi Sârbii și la faptul, că delegațiunea română însăși a recunoscut de mixtă comuna aceasta, și a făcut propunere delegațiunii sârbești, să se facă împărțirea averii pe calea păcii, prin înțelegere comună.

La aparentă deci dreptatea era, cu privire la comuna Nadăș, pe partea Sârbilor. Apărătorul intereselor mitropoliei gr.-ort. române, domnul avocat Dr. Emil Babeș, s'a provocat însă față de argumentele și dovezile aduse din parte sârbească la datele statistice, singure autentice și oficiale, iar după datele acestea, în comuna Nadăș nu există nici un suflet de naționalitate sârbească, ci întreaga comună e curat

mi-am adus aminte de cuvintele prietenului, care și acum dormea liniștit: „țară ticăloasă”...

— Nu, am îngânat încet. Nu „țară ticăloasă”. Țară mică, țară nouă, țară de prefaceri... Cererile de dreptate, care-i răsună dela un capăt la altul, dovedesc că se trezește... Și cel mai puternic, cel mai sănt temeiul al acestor cereri nu e numai alinarea durerii pe care o aduce căpătarea unui codru mai mare de pâne, ci e nădejdea că la adăpostul dreptății, vor putea cât mai mulți să se ridice spre lumină și spre adevăr, și că din rîndurile lor vor răsări cândva minți luminoase, care să fie mândria neamului nostru, împlinirea chemării lui pe lume...

Harta asta era portretul țării mele, „draga mea”.

Îmi venea să-l mângăiui...

Și atunci spre a mulțumi lui Dumnezeu de înseninarea sufletească pe care mi-o adusese, sub înfățișarea unui căpitan cu tample albe, — lăsându-mă pradă unei vechi metehne, m'am trezit punând cuvinte pe ritmul roților trenului: ...raza de lumină... care însenină... suflet mohorât....

Lacrămile mele
Prefă-le 'n măgele
Să fac dragei mele
Podoabă la gât.

bii.

ună în
Timi-
09, Mi-
gat din
Biserica
Bres-
române
ambelor
ască, și
de că-
din gre-
română.

comuna
ru co-
s'a ter-
noastre,
scăzut
umai la
și ast-
strat la
ngă ce-
ntfel, că
pești nu
română

ile mai
at pro-
intenta-
Aci sâr-
recurs
comuna
e a fost
si ma-
plausi-
proces o
capilor
pun, că
um na-
reincor-
spective

ptul, că
de mix-
delega-
verii pe

privire
Apără-
române,
rovocat
use din
ure au-
stea, în
e națio-
e curat

ui, care
i...
aloasă”.

i... Ce-
n capăt
mai pu-
rereri nu
câpăta-
ădeidea
cât mai
evăr, și
inți lu-
nostru,

„draga

zeu de
dusese,
albe, —
am tre-
renului:
moho-

românească; iar dacă e românească, nu poate să aparțină decât numai bisericii gr.-ort. române, deci mitropoliei din Sibiu, respective diecezei arădane. Iar cu privire la declarația amintită mai sus, dl Babeș a făcut excepție, arătând că ea a fost stoarsă dela oameni prin promisiuni, că li-se va face biserică și li-se va da bani, și oamenii au subscris-o numai în urma unor neînțelegeri pe cari le-au avut cu preotul lor. O astfel de declarație apoi în fața legii nu poate avea valoare, și judecătoria nuși poate întemeia pe ea sentința.

Insistând însă Sârbii, ca declarația să fie acceptată ca document decizător în proces, judecătoria a tăiat nodul gordian astfel, că a ordonat ascultarea oamenilor prin judecătoria regească din Recaş și sub jurământ, ca pe calea aceasta să se constate naționalitatea lor. Și spre marea supărare a coreligionarilor noștri sârbi, toți cei 27 capi de familie, cari au fost subscrisi declarația cu pricina, au spus în fața judecătorului care i-a ascultat, că ei au fost Români, sunt Români, și vreau să rămână Români, deci sub stăpânire bisericească română. Declarația au subscris-o numai în supărarea lor, isvorită din unele neînțelegeri avute cu preotul, dar ea nu corespunde adevărului, și acum se lapadă de ea.

Pe baza acestor mărturisiri, făcute în fața judecătoriei regești, tribunalul delegat din Budapesta a adus apoi sentință și în acest proces, în 15 Iunie n. c., dând câștig de cauză iarăși mitropoliei noastre. Biserica sârbească a fost respinsă cu cererea ei, iar mitropolia din Carloveț a fost condamnată la purtarea tuturor cheltuielilor de proces.

Credem, că după acest evident blamaj, coreligionarilor sârbi le va trece pofta de a mai pescui după suflete românești, și de a mai cere reincorporarea la biserică lor a comunelor, cari și după limbă, și după sentimente, sunt — românești.

„Tel. Rom.”

„Concordia” — pentru fondul ziariștilor.

Tipografia „Concordia” a luat frumoasa hotărâre să dea din venitul tipăriturilor de orice fel ce i-se comandă două procente pe seama fondului ziariștilor români din Ungaria.

Această hotărâre a tipografiei noastre ar putea să fie imitată de toate tipografiile românești. Publicul mare are de acum nobilul prilej să spriginească prin comanda ce face un scop dublu: prosperarea condițiilor de existență a celor mai expuși din rândurile noastre de luptă, a ziariștilor și prosperarea în același timp a unui așezământ de progres național reprezentat de tipografia „Concordia”, care a fost creată și este susținută de partidul nostru național, aici în Arad.

Adresa „Concordiei” e aceiași ca și a ziarului „Românul” pe care-l tipărește: Arad, Strada Zrinyi, Nr. 1.

Dela frați

DIN ROMÂNIA.

Arta mozaicului.

Comisiunea monumentelor istorice — alcătuită de ministerul cultelor și instrucției publice — și pusă sub președinția dlui I. Kalinderu — care s'a interesat în totdeauna de artele plastice — a întocmit încă din anul 1909 burse speciale pentru străinătate — unde tinerii de talent să se poată pregăti în deajuns pentruca pe viitor să le fie încredințată restaurarea monumentelor noastre istorice; adevărate comori de artă națională. Comisiunea monumentelor istorice a avut în vedere în mare parte, și nevoia cea mare ce se simte de a se restaura vechile noastre biserici și mănăstiri, cari se găsesc în ruină din cauza intemperțiilor. Încercările de restaurare cari s'au făcut până acuma cu aceste locașuri sfinte, nu au fost decât niște „reconstruiri” în cari, pictura și arhitectura originală, nu și-a mai păstrat nota primitivă și aceasta din cauza unei insuficiente pregătiri a restauratorilor. Prin „restaurare” se înțelege „păstrare”, păstrarea în întregime a vechiului monument cu întregul farmec din trecut, atât ca pictură cât și ca arhitectură. În ultimele lucrări efectuate la noi, s'a făcut mai mult o „reconstituire” a vechilor monumente, imprimându-li-se o notă nouă care n'o aveau înainte. Pentru motivele de mai sus, cum am mai spus, niște burse au fost întocmite de ministerul de culte încă din anul 1909, burse pentru studiiu artei bizantine.

Dnii Al. Mihăilescu și I. Norocea au fost trimiși în Italia pentru a studia celebrele mozaicuri din bisericile dela Ravena, construite prin secolul al V-lea și al VI-lea. S'a vorbit la timp în ziarul nostru, despre arta decorativă expusă de numiții la Salonul Oficial: mozaicul care reprezintă pe „Melhisedec” al dlui Mihăilescu și mozaicul reprezentând pe „Teodora și Iustinian” al dlui Norocea. Aceste copii după mozaicurile dela Ravena, sunt lucruri de multă muncă și tehnică.

Manevre și concentrări. Am vorbit în ziarul nostru, în mai multe rânduri asupra manevrelor și concentrărilor din anul curent. Vom avea manevre cu un caracter mult mai liber, în care inițiativa comandantilor va juca primul rol. D. general Averescu, mai mulți ofițeri din statul major cât și profesorii institutului geografic au plecat în Dobrogea pentru a studia terenul unde se vor desfășura luptele. Anul acesta manevrele noastre — la care va asista și regele — vor fi o adevărată demonstrație a forțelor noastre militare.

În cursul lunilor Septemvrie și Octomvrie marina noastră militară va lua de asemenea parte la manevrele ce vor avea loc. Intreaga divizie de Dunăre va urma pe apă luptele ce se vor da pe uscat. Aceste manevre combinate sunt de multă importanță și anul acesta ele vor avea un caracter cu totul deosebit.

Ciocnirea din gara Mănășesti. Zilele aceste un tren separat de marfă ce venea din direcția Buzău-Focșani la intrarea în stația Mănășesti lângă semnalul de distanță s'a ciocnit cu un alt tren eșit din triajul Mănășesti, și care manevra pe linie.

Ciocnirea a fost violentă. Mașinile ambelor trenuri au deraiat și s'au deteriorat cu totul. Șapte vagoane încărcate cu mărfuri au încălecat unele peste altele. Toate au fost sfărâmate în întregime, iar conținutul lor s'a imprăștiat pe linie.

Sinele sunt stricate pe o distanță de 250 metri. Circulația tuturor trenurilor este închisă pen-

tru trenurile de marfă pe secția Mănășesti-Buzău. Circulația trenurilor de călătorie se face prin transportare.

Au sosit patru trenuri de ajutoare din Buzău, Focșani, Galați și Adjud.

La fața locului au sosit pentru a ancheta cazul dnii ingineri subinspectorii Marinescu Galați, Berlescu Tecuci, Pothorski Focșani.

Nu s'a putut stabili până acuma asupra cui cade răspunderea catastrofei.

Șeful trenului separat din Buzău a fost rănit la cap și piciorul drept. Pacientul a fost internat în spital.

Misiunea austro-ungară în Sinaia. După cum scriu ziarele din România, comandantul corpului de armată din Sibiu a plecat la Sinaia ca să-l Salute pe M. S. Regele Carol I cu prilejul instalării în Sinaia. Comandantul a fost însoțit de un general de brigadă, de doi coloneli și 10 ofițeri. Cu ocazia aceasta a avut loc un dejun la castelul Peleş în onoarea ofițerilor austro-ungari. Și A. S. Regală principele Ferdinand a luat parte la dejunul regal.

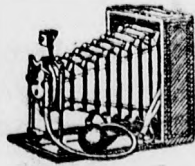
Cronică externă.

Apropierea româno-bulgară. Vorbind de posibilitatea unei apropieri româno-bulgare ziarul „Dnevnik” zice: după rezultatele obținute pe domeniul economic între Bulgaria și Serbia, o apropiere româno-bulgară pe terenul mutualității comerciale și a unei uniuni vamale este mai mult decât de dorit. Extensiunea reciprocă a legăturilor economice dintre cele două țări va fi o consecință naturală a legăturilor lor cordiale și strânse din trecut.

Deși România nu se prea încrede în Bulgaria, cele două țări au interese comune în Macedonia și n'ar trebui ca România să repete greșala fatală a regelui Milan din 1885, care a declarat războiul Bulgariei spre a împiedeca unirea cu Rumelia orientală. Chiar ipoteza unei extensiuni posibile a Bulgariei în Macedonia nu poate păgubi României, ci din potrivă aceasta ar fi un nou element de ordine, armonie și prosperitate în Balcani. Toate temerile românilor sunt deci departe de a fi întemeiate. Așteptăm deci ca să ne întindă o mână leală în vederea unui acord amical.

Ziarul „Recht” reproduce, cu privire la un pod peste Dunăre, declarațiunile ce i-le-ar fi făcut un membru al cabinetului. El zice: Pentru Bulgaria este indiferent punctul ce l'ar alege România. Actualmente inginerul Manceff studiază talvegul Dunării în împrejurimile punctului Ghigheni peste drum de Corabia. Până la finele anului, studiile vor fi terminate. Atunci va putea fi și chestiune de pod, dar actualmente guvernul nu se ocupă de această chestie.

Lupta pentru postul de președinte al Statelor-Unite. Azi Conventul național republican va decide în chestia mandatelor atacate și astfel și asupra candidaturii la postul de președinte. Față de această ședință a Conventului se manifestă un interes foarte mare deoarece în Chicago se colportează știrea despre participarea în persoană a lui Roosevelt la această ședință. Roosevelt crede, că prin prezența lui îi va suc-

Cumpărare ocazională de puști de vânat!

Lancaster, cu cheie 16 fl., Grener-lacat englezesc, cocoș automat 22 fl., Puști americane, țevă cu aruncarea patroanelor folosite 12 fl., Hemmerles, 2 țevi, modernă 35 fl., *Drilling*-, *Browning* de 16 calib., Krupp ejector, cu țevi de oțel, etc. precum și garnituri complete Hamerles *Drilling*, *Springer* și *Kierner*, *revolvere*, *pistoale* se află în preț ieftin la

Prăvălia de puști de vânat: **RADO**, Budapest, IV | T., Egyetem-tér 5.

Articole de sport, binocle, Zeiss-, Görz- aparate fotografice. Face schimb de diferite părți de puști și aparate de fotografiat.

cede să câştige pe partea sa și pe acei delegați, cari până acum nu s'au declarat pentru nici unul dintre cei doi adversari. El ia parte la ședința Conventului ca simplu delegat, primind și dânsul mandat într'un cerc.

Partidul contrar voiește să contrabalanseze această apucătură a lui Roosevelt prin aceea, că se nizuște să convingă pe Root, președintele Conventului și să-i stoarcă promisiunea, că întrucât prezenta lui Roosevelt în Convent ar da naștere la încăierări și se va zădărnici desbaterile, președintele să-l excludă dela ședințe, iar în caz de împotrivire să-l scoată cu forța pe fostul președinte Roosevelt din Convent.

Roosevelt la rândul său e hotărât, că dacă va fi exclus dela desbaterile Conventului va părăsi cu întreg partidul său Coloseumul și se va intruni în alt local în Convent.

Sporirea flotei rusești și ziarele engleze. Ziarele engleze înregistrând știrea despre sporirea flotei rusești spun, că prin această sporire extraordinară de mare, care va costa un miliard și jumătate Rusia va fi a doua putere maritimă după Anglia. „Daily Mail” crede că dezvoltarea puterii maritime rusești va provoca Germania să-și sporească și mai mult puterea maritimă.

Duma a treia la Tar. O știre interesantă sosește din Petersburg că Tarul a primit în audință cu ocazia terminării sesiunii dumei pe deputații diferitelor partide din dumă. Primirea aceasta dovedește că, constituționalismul rusesc a introdus un nou spirit public. Înțelegerea și căldura dintre puterea țarismului și sistemul reprezentării poporului devine tot mai intensă și mai intimă. Tarul a primit pe deputați în prezența prim-ministrului și a ministrului pe lângă persoana sa. Deputații s'au prezentat în număr de 260. Toate partidele, afară de cel social-democrat, au fost reprezentate. Intrarea țarului în sala de audiență a fost salutată cu urale furtivoase. Tarul după ce parcurs șirul de deputați agrăind pe mai mulți dintre ei, a ținut o vorbire, în care a declarat, că de 5 ani de zile a urmărit cu atenție activitatea dumei. Nu poate să retacă faptul că direcția activității deputaților n'a fost totdeauna pe placul său. Se bucură, că deputații s'au străduit foarte mult pentru rezolvarea celor mai importante chestii. Votarea bugetului flotei i-a cauzat o adevărată bucurie. Dorește, ca atențiunea deputaților să fie îndreptată asupra moștenirii primite dela tatăl său: scoile comunale confesionale. Dorește deputaților o reîntoarcere norocoasă la vetrele lor, iar aceluia, cari vor veni în duma a patra le dorește o activitate rodnică spre bucuria lui și spre binele patriei.

Audiența a durat aproape o oră, iar după terminarea acesteia li-s'a oferit deputaților o mică gustare. La masă președintele dumei a toastat pentru țar iar vice-președintele pentru țarevnă și pentru moștenitorul de tron. Deputații a primit toastele cu urale însuflețite.

Cauzele revoluției albaneze. Un șef albanez care trăiește în Albania, a făcut ziaristului rus „Nemirovici Dancenco” următoarele declarațiuni cu privire la cauzele răscoalei albaneze: — Mă duc în Albania ca să mă unesc cu ai mei. Credeam că a doua răscoală va avea loc trei ani după prima. M'am înșelat. Acțiunea Italiei în Arhipelag a grăbit acțiunea noastră. Toți albanezii cari se află în străinătate sunt pe drum spre Albania, spre a putea lua parte la revoluție. Albania a obținut libertatea Greciei; cei mai mulți dintre eroii revoluției grecești dela 1820 sunt albanezii și românii macedoneni. Este timpul acum să facem ceva și pentru patria noastră.

Dușmanii noștri sunt junii-turci. Ei și-au bătut joc de Albania.

Mai mult ei nu sunt capabili să-și îndeplinească promisiunile lor. Noi am tratat cu ei pe picior de egalitate și am încheiat un tratat. Ei n'au făcut angajamentul semnăturilor lor. Nici un sat albanez din cele distruse, n'a fost construit. Acolo, unde există consuli, construirea a început dar imediat ce au văzut că Europa nu se interesează de noi, lucrările a fost părăsite. Turcii au împiedecat pe albanezi de a-și condeputații s'au străduit foarte mult pentru reținuere a despăgubi pe răsculați, de pagubele suferite, deasemenea n'a fost îndeplinite. Populația a rămas asifletă fără vite. Populațiunea dela munte suferă chiar și de foamete, fiindcă nu i-s'au împărțit nici o oca de făină. Dimpotrivă acolo unde era încavartată armata, n'a lăsat populațiunei nici cenuse în vatră.

Despre ordinea publică nici nu se poate vorbi. Timp de 6 luni ne-au dat pace. După aceea însă au început să caute a pune mâna pe toți cei cari profitaseră de amnestie și cari avuseseră cel mai mic amestec în conducerea revoluției trecute. Au fost cruțați numai acei cari se bucurau de favoarea vreunui consul. Guvernul promisese că va restitui armele la unele din satele dela munte. În loc de asta a adunat și pe celelalte. Școlile au rămas închise.

Așa că situația noastră azi e mult mai rea ca în trecut.

Acestea sunt — a încheiat frunzașul albanez, cauzele acestei a doua răscoală din Albania.

Pentru frații rămași pe drumuri peritori de foamete.

Glasul de desnădejde al fraților noștri inundați, a găsit răsunetul ce se cuvine în masa vecinic gata la jertfă a publicului nostru român.

Toate sufletele nobile, toate inimile simțitoare se grăbesc a-și trimite obolul lor mântuitor, pentru că niciodată cauză mai demnă de jertfă nu a solicitat dărnicia cuiva.

Este în joc existența a mii de frați de ai noștri, care pier de foamete și de lipsă de adăpost.

Semnând pilda generoșilor donatori de până acum, rugăm toată suflarea românească de pretutindeni să-i imiteze, pentru că este nevoie de ajutorul tuturor spre a se acoperi marea gol, lăsat de cumplitul dezastru.

Fără de o asemenea pildă de solidaritate zădărnica va rămânea speranța noastră de a contribui la ușurarea soartei lor.

Facem deci încă odată apel la toți românii și la toți oamenii de inimă; rugăm săracii și bogații să ne trimită obolul, scăpând din ghiarele morții atâtea zeci de mii de suflete capabile de a munci și de a desvolta energia națională.

Sumele se primesc la adm. „Românul” Zrinyi utca Nr. 1. Arad — Ungaria.

La administrația ziarului nostru au mai intrat următoarele contribuții:

Transport	3841.—
Dela Petcu Ioan et Frate, Drăgășani (România) pt. frații inundați	40.—
Ioan Hanciu, R.-Vâlcea (România) pt. frații inundați	50.—
Colecta dlui George Șuta, protopop, Borlești, dela poporenii pt. nenorociții de uragan și potop	41.06
Dela Zaharie Bulbuc, preot, Magura pt. frații nenorociți de potop	15.—
pentru frații nenorociți de uragan	15.—
Total	4002.06

CRONICA ȘCOLARA

Din tractul B.-Comloș.

Invățătorii tractului la Ecica. — Concertul școlar. — Spicuri dela adunarea învățătorilor. — Banchetul. — Serata pentru inundații din Torontal. — Oameni însuflețiți. — O pornire frumoasă.

Aproape de granița confiniului militar, la 8 km. spre sud dela Becicherecul-mare, unde Begheul pentru ultima oară în cursul său își îndoiaie grumazul, ca la Titel să se verse în Tisa, — în Ecica română — consecvenți hotărârii din anul trecut, și-au ținut vineri 1 (14) iunie a. c. învățătorii din tractul B.-Comloș adunarea generală a despărțământului.

Cea mai depărtată comună de centrul protopopesc, afară de Sărcia-română, — e Ecica. E situată pe un șes roditor. Are 3000 locuitori români. Un spor de câteva sute se arată dela 1900, când erau 2500. Preoți are 2, învățători 4, — după cum mi-se spunea al 5-lea post de învățător e pe cale de a se înființa. Are banca „Eciciana”, în fruntea căreia stă părintele Valeriu Magdu, — la a cărui insistență și apel își păstrează comuna numele de Ecica-bătrână. Administrația a fost botezată „Esehidă”. Aci poporul îmbracă tot portul național românesc — lucru care în acest tract se mai vede în două comune abia. Opregul, șuba, cămașa cu iie, fota cu flori, țesută din lână, purtată și la horă și la muncă, muncitor, cruțător și cu moravuri morale sănătoase — e poporul. Iubește și se interesează de școale. Au ridicat o zidire cu patru sale. Pentru reparația bisericii aud că preliminează 50.000 coroane. La examene — joi, — au participat mulți.

În comuna aceasta s'au adunat învățătorii din întreg tractul, să-și ție adunarea obișnuită în fiecare an și conferința metodologică. Din preseară au sosit mulți la Becicherec, unde au fost așteptați de trăsurile Ecicanilor, așa că pe ora 5 toți cari au sosit până la patru, — au fost în Ecica la „Concertul școlar”, care s'a ținut la sfârșitul examenelor, și care s'a executat conform programului tipărit de „Direcțiunea școlii.”

Merită laudă învățătorul Ștefu, propunătorul cântărilor bisecești și naționale. Băieți de 10—11 ani cântau binisor glasurile, iar bine erau cântările: „O prea sfântă”, Doina, Țiganca și Moara.

Bine a fost declamată și poezia „Sunt româncă” — instruată de inv. Iuliu Magdu; mai slab a fost predată poezia „Constantin Brâncoveanu”. Pe o masă și pe păreții salei de învățământ era expus un frumos început de lucruri de mână, propuse de dna inv. Valeria Popovici-Magdu. Tot aci erau și deseurile băieților propuse de învățători.

Erau pline de sinceritate și însuflețire cuvintele pe cari părintele protopop Mihai Păcățianu le-a adresat băieților, poporului și învățătorilor cu încheierea anului școlastic din Ecica și a ciclului de examene din întreg tractul.

„Sunt frumoase și plăcute cântările naționale, dar o zală puternică care ne leagă de biserică — sunt cele bisericești, — a zis Dsa.

Din vorba-i se simțea, că ceea ce spune, iese din sufletul unui om devotat bisericii și bine precept în ale școlii.

Vineri la orele 8, conform programului, s'a celebrat chemarea Duhului Sfânt pentru adunarea învățătorilor. de preoții din Ecica, în frunte cu protopopul. La finea serviciului învățătorii și cu puținii oaspeți, învățătorii comunali și de stat din loc și Voin din Torac, cu un grup de țărani și o cunună de dame și domnișoare trec în sala de învățământ, unde avea să se ție adunarea.

Ca și anul trecut învățătorii — deși chestia solvirilor pentru conferințe nu e regulată încă — s'au prezentat în număr frumos: 34 prezenți din 42. Din cei absenți 4 și-au scuzat absențele.

Cu cuvântul președintelui Petru Băran, care a accentuat însemnătatea și folosul școlii, s'a deschis adunarea.

Cetindu-se apelul nominal, președintele Petru Băran, care a fost și comisarul consistorial la examene în acest tract, ia cuvântul și-și face observările asupra examenelor.

!S'a deschis!

Müller I. és Fia
 stabiliment colector de fabrică, vâpsitor de pânuri, curățitor chemie și spălatorie de rufe cu aburi.
 Arad str. Weitzer János nr. 7. (Noul palat gr. cat.)

Totfelul de haine pentru bărbați, femei și copii se curățește pe cale chimică, ori se vâpsesc. Albiturile devin albe ca zăpada. — Se primesc albituri pentru călcat.

RA

OS,

ertul șco-
orilor. —
din To-
rnire fru-la 8 klm.
eiu pentru
azul, ca la
mă — con-
inut vineri
omloș adu-otopopese,
ată pe un
por de că-
Preoți are
5-lea post
banca „E-
riu Magdu,
ză comuna
ot botezat-o
al național
mai vede în
eu iie, foto
i la muncă,
sănătoase
de școale.
parația bi-
a examenorii din In-
în fiecare
ă au sosit
de trăsurile
sit până la
r”, care s'a
ecutat con-
coalei.”
ătorul căn-
11 ani căn-
e: „O prea
măncă” —
ost predată
și pe păno-
nos început
Valeria Po-
ieților pro-uvintele pe
-a adresat
r cu inche-
le exameneionale, dar
— sunt celee, iese din
ceput în ales'a celebrat
invățătorilor.
ul. La finea
invățătorii
orac, cu un
șoșoare trec
adunarea.ia solvirilor
u prezentat
cei absențicare a ac-
deschis a-Petru Bă-
examene în
rile asupradârbați,
pe cale
Albitu-
da. —
câlcăt.

În genere constată și anul acesta, că învățământul în acest tract — e bun. Am observat — zicea d-sa — că greșelile din anul trecut în mare parte au fost îndreptate. Începe cu disciplina, curățenia și trece la fiecare obiect arătând însemnătatea lui, cum trebuie să se propue, cum și unde s'a propus bine și amintind scaderile cari s'au aflat. „Pe unele locuri ocupațiunile scrip-turistice, cântarea și desemnul au fost neglijate” — a zis d-sa.

După ce a încheiat, s'a cetit raportul comitetului și al bibliotecarului, — afară de al casierului, care n'a fost nici prezent și nici raportul nu și-l'a trimis.

După ce tre se primise în genere și se predau comisiunii compusă din membrii Muntean, Mașa și dna Ardelean, pentru cenzurare.

Prelegeri au ținut din Aritmetică cu cl. I. Valeriu Ghilezan, cl. II. Valeria Popovici-Magdu, cl. IV. Ștefan Ștefu și cl. V. Iuliu Magdu — toți învățători în loc.

Bine și metodic a propus dna inv. Valeria Popovici-Magdu. Tot asemenea și dnii Ștefu și Magdu.

A rămas afară critica prelegerilor, — poate din motive că timpul a fost prea înaintat — dar care nu trebuia lăsată.

Disertații au fost trei: Dr. Ștefan Cioroianu „Reforma societății românești prin școală” iar pentru popor Petru Craiovean „Despre însemnătatea meseriilor” și Teodor Bucurescu: „Folosul și nobilitatea pomilor”.

Mult adevăr a spus d. Dr. Cioroianu aproape o oră cât a vorbit. Ar fi bine, dacă dlui și-ar publica conferința.

Față de propuneri și de raportul comisiei s'a observat mai mult interes decât în trecut. Membrii cari în trecut erau „nepăsători și reci” — vorba lui Eminescu — de astădată îi vedeai cum își scot hârția, fac însemnări, cer apoi cuvânt și așteaptă să le vie rindul, ca să-și spuie părerea, să facă propuneri.

Nu mi-a plăcut declarația unuia care, fiindcă propunerea nu i-a fost primită, a declarat că pe viitor nu o să mai ia cuvânt la astfel de ocazii.

Rea impresie a făcut și duhul străin de învățătorul confesional — ce s'a pronunțat la unii membri. Cu o propunere străină de legea și neamul învățătorului confesional român, a încercat un domn învățător să vie — care după ce a văzut tăria credinței celor mulți, plouat și-a retras propunerea și cred că a primit chiar și bottezul pocăinței.

Ar fi poate să mai amintesc despre alegerea nenorocoasă a vicepreședintelui, dar fiindcă nu pot ajuta, mai bine tac.

Cea mai apropiată adunare se va ținea în Nereu.

Intenționat mi-am rezervat dreptul ca să scriu la fine despre o notă nouă în viața adunării învățătorilor, o notă care face cinste tuturor comunelor, — iar în cazul nostru comunei politice Ecica, — care a dat exemplul. E vorba de „banchetul” ce l'a oferit comuna politică din Ecica „în onoarea învățătorilor noștri” — cum se scria în invitarea și programul ce l'a dat „Direcțiunea școalelor din Ecica”, cu ocaziunea examenelor finale.

Face cinste reprezentanței comunei politice, care astfel prețuiește pe învățători — dar deosebită cinste îi face părintelui Valeriu Magdu — care se spune că a fost sufletul acestei inițiative.

Prea dragut, bogat și cu gust a fost compus „Menu”-ul. Dați-mi voie să vi-l spuie:

Tocană de pește din Beghei.
Pește fript à la Pestalozzi.
Plăcintă carnivora.
Aripate capitoline.
Pureel patruped.
Sălata ca subiect.
Compot ca predicat.
Cășcaval, trapist și emental.
Cafea turcească.
Vin beabil de Măderat.

Mai am să vorbesc și despre „Serata teatrală-muzicală”, ce s'a dat de corul vocal din Ecica, pentru înmundații din comitatul Torontal.

Se credea — după ce în presară, cam dela orele 5 începu să ploaie, țurna ea și cu galeata — că nici chelutiile ce s'au dat muzicii „Dürre” din Petrovaselo, n'au să se încaseze.

Pe sub streșina caselor, prin țuruitul picurilor, străbătea mereu-mereu publicul, așa că la ceasurile 9 și jumătate când și ploaia mai contenise — se strinse binișor. S'a încesat 130 coroane.

Serata s'a început cu „O seară din ștregărești”, a urmat comedia lui V. Alecsandri: „Arvinte și Pepelea” și s'a încheiat cu cvartetul comic de Porumbescu: „Cisla”. Conducător al corului e Ștefu, — învățătorul — care e acasă în ale muzicii, și pe care și poporul recunoșcător îl remunerează anual, cu încă 300 coroane pentru propunerea cântărilor.

Ar fi complet raportul meu, când n'aș aminti de interesul ce l'am văzut la un domn. L'am văzut în examen, la adunarea învățătorilor, în cor și cum mi-s'a spus — nu este o mișcare românească unde să nu-l vezi.

Știți cine e?

Iuliu Codarcea, apotecarul din Ecica. Altul în locul lui, nu știa poate că în Ecica se află cor, necum să se facă corist. Nici prin gând altuia nu-i venea să vie la examen și la adunarea învățătorilor — dlui a luat parte, ba chiar a și ospătat doi dintre oaspeții, cari cu această ocaziune au venit la Ecica.

Aud că dlui abonează și cu mult drag citește ziarul: „Românul”. „Luceafărul” și „Consânzeana”. Mă gândesc căți dintre intelectualii noștri medici, avocați și alții vor mai sprijini așa literatura. Vor fi mulți cari paradează pe la adunări — și încoalo dacă și abonează, din an în an ajunge să spiciască și citească „Românul” ori „Luceafărul” — căci dlui are destul cu „Az Ujság” ori „Pesti Napló”. Și să-l fi văzut pe omul acesta însufletit și în Horă, cu „Turturica” sa.

Fiindcă în jur de Becicherecul mare am fost, trebuie să amintesc, că în timpul din urmă s'a pornit un fel de mișcare a inteligenței din Becicherec și jur pentru ea să se aranjeze o petrecere românească la Becicherec. Se vorbea chiar și de concursul lui Ionel Rădulescu și de alți artiști. Nici că se putea o pornire mai frumoasă. Și ce să vă spuie acum? S'au făcut pregătirile, s'au început probele de cant și mișcarea începută cu multă însufletire din multe inimi — a trebuit să rămăie neîndeplinită căci se mai află nividioși și lași. Ar fi bine, dacă pornirea aceasta frumoasă, ar strânge rindurile celor buni și ar urni spre bine pe toți: Se află în Becicherec avocați români și alți oficianți. Sunt în jur medici români, apotecari și mulți preoți și învățători — cari la ori ce ocaziune români buni s'au afirmat, — strângeți-vă „uniți-vă în cugete și simțiri” și implântați steagul artei românești și în Becicherecul mare.

Busuioac.

INFORMAȚIUNI

Arad, 22 Iunie n. 1912.

Monoplanul lui Vlaicu.

Inginerul Aurel Vlaicu este cu monoplanul său centrul tuturor atențiilor pe câmpul de aviațiune dela Aspern lângă Viena, unde acum sunt terminate toate pregătirile pentru întrecerea ce va începe Duminică și va continua săptămâna întreagă. Vlaicu a făcut două sboruri de încercare, Mercuri și Joi, și astfel dansul este cel ce a inaugurat câmpia de aviațiune dela Aspern, peste care n'a sburat nime înaintea lui. Ziarele au notat observarea aviatorului român că locul e foarte potrivit, sub toate raporturile. Inginerul Vlaicu a obținut, după aceste două sboruri care au fost primite între ovaiții de specialiști prezenți, și dela membrii comisiei, diploma de pilot.

Ziarul „Die Zeit” scrie cu ocaziunea aceasta: „Inginerul român Vlaicu a făcut senzație cu aparatul său, care e monoplan cu două helice, și cu un motor de 7 cilindre, gingaș, în construcție, e cel mai ușor între aparatele care vor par-

ticipa la concurs, e anume de 210 kgr. Pilotul care e în același timp inventorul și constructorul aparatului său, a săvârșit două zboruri minunate. Vlaicu se va prezenta mai ales la concurența pentru cercuri mici și virajuri înguste și are, după părerea pricepătorilor, cele mai bune șanse de învingere.”

Locotenent-colonelul H. Hoernes, sub a cărui conducere s'a aranjat expoziția aviațică din Viena, scrie, într'un articol special, publicat în Reichspost, despre sistemul Vlaicu, acestea:

„Monoplanul Vlaicu este foarte original. Construcția întreagă e purtată de o teavă de aluminiu, lungă de aproape 10 m.; la aceasta sunt aplicate, de-o parte și de alta, aripile, ca la o libelă, deosebirea că lipsesc cele posterioare. Dinainte și îndărăt rotează cele două helice, puse în mișcare de un motor (sistem Gnome, cu 7 cilindre) așezat din jos în partea anterioară. Pilotul se așează de deșubt de aripi într'o nacelă. Astiel toate părțile grele sunt din jos, faptul acesta potențează stabilitatea. În linia „grindei principale” sunt, dinainte, cele două guvernale verticale și unul relativ mare, orizontal, iar la coadă sunt, la distanță potrivită, două planuri care, așa ca penele săgeții, augmentează stabilitatea. Rezultă deci, că, după socoteală omenească este imposibilă o răsturnare a aparatului din cauza nestabilității, presupunând, firește, că toate părțile constructive sunt destul de tari. Amintim și ingeniositatea mecanismului care evită sguđuirea în momentul aterizării, ori cât de bruscă ori neprevăzută ar fi aceea. (n.)

Promoția unui distins bănațean în Cernăuț.

Un învățat teolog, un poet delicat, un temeinic cunoscător al literaturii noastre, un bun și harnic Român, dl. Dr. Vasile Loichita, profesor la seminarul din Caransebeș, a luat zilele aceste la Cernăuți doctoratul în teologie cu excelență unanimă, fiind felicitat de toți profesorii facultății teologice pentru cunoștințele temeinice de care a dat probe strălucite la examene. Bucovinenii, în mijlocul cărora dl. Dr. Loichita a petrecut mai mulți ani cucerindu-le simpatii și inimile, s'au despărțit cu regret de d-sa, dorind ca în Caransebeș, d-sa să nu-i uite, ci să întreție și mai departe legături de prietenie cu Tara fa-gilor.

În Nr. de față al ziarului dăm și o gingașă poezie, pe care d-sa a binevoit să ni-o pună la dispoziție.

Pentru școala din Nima a intrat la administrația ziarului nostru dela dnii I. Georgescu (Alexandria) I. Michiu (Huși) și P. P. Stănescu (București) 10 coroane, de unde s'au expedit la destinație.

Comitetul filial al „Societății pentru fond de teatru român din Oradea-mare” invită la serata artistică ce o va aranja Luni în 1 Iulie a. c. n. în sala dela „Kereskedelmi csarnok” cu concursul binevoitor al artiștilor dșoarele Aurora Barbu Madeleine Cocorescu, dnii Ștefan Mărcuș și Ionel Crișianu. Începutul la orele 8 seara. Pretul de intrare de persoană 3 cor. de familie 8 cor.

Programul: I. Cl. Iuga: Tu te duci bade să-race, doină. Tib. Brediceanu: Mândro de dragostea noastră, doină, dl Ștefan Mărcuș. I. Cl. Iuga: Duce-m'ăș cu luna 'n nor, doină; Tiberiu Brediceanu: Ardemi-te-ai codru des, doină, dl Ionel Crișianu. G. Dima: Somnuroase păsărele, Curcile; G. Meyerbeer: Aria lui Urban din opera „Ugenoții” dșoara Aurora de Barbu. G. Verdi: Duett din opera „Don Carlos” dnii Ștefan Mărcuș—Ionel Crișianu. I. Scarlatescu: Glas de clopote; G. Dima: Eu simt a ta suflare; R. Wagner: Romanța lui Wolfram din opera „Tanhäuser” dl Ionel Crișianu. F. Mendelsohn—Bartholdy: Un vis de noapte de vară; Cocorescu: Rapsodie românească, solo de pian dșoara Madeleine Cocorescu. I. Scarlatescu: Spune-mi codrurile vecine... G. Dima: Sequidilla; R. Leonca-

INȘTIINȚARE.

Aduc la cunoștința on. public, că începând cu ziua de azi am deschis în ARAD Bulevardul Andrassy nr. 22

atelier de fotografat

pe care-l pun la dispoziția on. public. Rugând binevoitorul sprijin, sunt cu toată stima:

NAGY GÉZA, FOTOGRAF.

vallo: Aria lui Cania din op. „Bajazzo” dl Ștefan Mărcuș. G. Donizetti: L'Adio (duett) dsoara A. de Barbu—dll. Crișianu. G. Verdi: Terzett din opera „Il Trovatore” dsoara A. de Barbu—dnii Șt. Mărcuș și I. Crișianu.

Aradul bine reprezentat la conservatorul din București. Ni-se scrie: Asistând și în anul acesta, ca într'alți ani, la producția de cânt a conservatorului nostru, am fost foarte plăcut impresionat de eselența prestație a compatriotei d-tră, d-ra Dora V. Lepa, care a absolvit cu mare succes anul al treilea, și a fost promovată în anul al patrulea, adică în cursul superior. D-ra Lepa, una din elevele favorite ale eselenței profesoare E. Anghel, a cântat două bucați foarte grele: O arie din „Freischütz” de Weber, și aria pajului din „Hoghenotii” lui Meyerbeer. Vocea tinerei cantatrice, deja pozată și absolut armonioasă în toate registrele, a trecut în mod strălucit peste toate dificultățile presarate mai ales în aria pajului, încât a încântat pe alesul public, care a răsplătit-o cu entuziaste aplauze. E de sperat, că în vara aceasta veți avea plăcerea să o aplaudați în concertul pe care la cererea generală îl va da în Arad, când va cânta aceste admirabile arii, pe lângă altele naționale.

Examenele de maturitate la gimnaziul român din Beiuș. La examenele de maturitate din anul acesta la gimnaziul nostru gr. cat. român din Beiuș au fost admiși 56 tineri dintre cari trei au depus examenul de maturitate cu eminentă, 14 cu bine, 29 maturi, 10 s'au reieiat pe două luni, iar cinci pe un an, deci peste 26% n'au reușit.

Un cameleon. Ni-se scrie: Ion Murgu la 1910:

„Inima-mi voi da pentru cultivarea ogorului în care a muncit moșul meu cu zeci de ani înainte — *ca dascăl*”.

Murgu János la 1912. În ședința comitetului parohial din Sasca-montană ținută la 17 Iunie a. c. s'a decis în prezența preotului Murgu actual director școlar *vinderea școlii confesionale* din Sasca — pe seama înființării „Kisededovó intézet”. Iar această hotărâre s'a adus sub presiunea păpușarului Péter György sub jude comunal și în scurtul timp de când figurează ca presedinte al comitetului parohial Kirilla Juszt, notarul cercual și deputatul sinodal al cercului Sasca!!!

Vezi „Românul” Nrii 118 și 123. a. c. W.

Examenele de calificare la institutul pedagogic din Oradea-mare. Examenele de calificare la institutul pedagogic gr. cat. român din Oradea-mare s'au ținut în 17—18 Iunie a. c. cu un rezultat din cele mai splendide. La aceste examene s'au supus 14, dintre cari 3 au reușit cu foarte bine, iar restul cu bine și suficient.

Teatru în Beiuș. Sâmbătă în 22 Iunie și duminică în 23 Iunie st. n. vor avea loc două reprezentații teatrale date de „Filiala Fondului de Teatru Român — din Beiuș” cu concursul d-lui artist Constantin Kalmuschi în sala ospătariei orășenești (Városi). Se vor reprezenta: (Sâmbătă). Babalăcii comedie bufă într'un act de Valabregue. Persoanele: Henri Pertuis: d. Kalmuschi, Suzetta: d-soara Nora Ciurdariu, Hector Renodier: d. Traian A. Pinteru, Vincent Renodier: d. Cornel Neagu, Jean: d. Ghiță Cosma. „Recomandația” farsă într'un act de (*). Persoanele: Directorul: d. Ghiță Cosma, Ușierul: d. Cornel Neagu, Mină: d. Constantin Kalmuschi. Kalmuschi: Monoloage. Duminică „Coana Chirița în voiaj” șansonetă de V. Alexandri. predată de d. C. Kalmuschi. „Locotenentul și ordonanța” comedie într'un act de (*). Persoanele: Locotenentul: d. (*), Ordonanța: d. C. Kalmuschi. Kalmuschi: a) Jocuri de mimică, b) Monoloage.

Programul amănunțit se va comunica seara la casă. Inceputul precis la orele 8 jum. seara.

FILIALA DIN ARAD,
Bulevardul ANDRÁSSY n-rul 20.
(Palatul Fischer Eliz)
a BAZARULUI DE DANTELE din Bupapesta

D. general Averescu, șeful statului major, mai mulți ofițeri din statul major, cât și profesorii institutului geografic au plecat în Dobrogea pentru a studia terenul unde se vor desfășura manevrele.

Anul acesta manevrele române — la care va azista și regele — vor fi o adevărată demonstrație a forțelor militare a României.

În cursul lunilor Septembrie și Octombrie marina militară română va lua deasemenea parte la manevrele combinate ce vor avea loc.

Intreaga divizie de Dunăre va urma pe apă luptele ce se vor da pe uscat.

Aceste manevre combinate sunt de multă importanță și anul acesta ele vor avea un caracter cu totul deosebit.

Biblioteca academiilor române. În luna Maiu 1912 s'au consultat 1882 volume și broșuri tipărite de către 728 cetitori; 261 manuscrise, 648 documente, 9 cărți vechi (1508—1830) au fost comunicate la 77 cetitori.

Colecțiunile Bibliotecii au sporit în această lună cu 394 volume și broșuri, 285 numere de reviste române, 196 reviste străine, 4 atlase și hărți, — stampe și portrete, 1 volum manuscris, 22 documente, 152 fotografii, — albumuri, 1483 foi volante, — note muzicale, 1 obiect de muzeu.

Biblioteca e deschisă în fiecare zi de lucru pentru cărțile tipărite dela 8 dimineața până la 6 seara, pentru manuscrise și documente dela 8 la 12 și dela 2 la 6.

Adunarea cântecilor românești. Din Budapesta ni-se scrie, că profesorul de muzică și dirigentul societății „Carmen” din București, d. Const. Kiriac, în urma însărcinării Academiei Române, a sosit la Budapesta pentru a începe tratativele cu profesorul Barta dela Academia de muzică, care fiind însărcinat de Academia de muzică din Budapesta, a cutreerat întreg Ardealul, colecționând cântecile românești sau cu motive românești. Barta a adunat peste 1000 cântece românești pe cari le are în plăci de gramofon. Scopul tratativelor d-lui Kiriac este de a se înțelege cu Barta, ca acesta să-i dea câte o copie după plăcile de gramofon a tuturor cântecilor populare românești, necesare pentru Academia Română. În schimb d. Kiriac va oferi lui Barta din partea Academiei Române, toate plăcile de gramofon ale cântecilor populare ale ciangailor din România și alte cântece populare cu motive ungurești. Tratativele dintre d. Kiriac și Barta au avut un rezultat bun.

Ciocnirea a două aeroplan. Pe aerodromul dela Donai (Franța) s'au ciocnit, la o înălțime relativ mare, aeroplanele pilotate de căpitanul Dubios și locotenentul Paignan. Ciocnirea a fost atât de puternică încât ambele aparate s'au sfărâmat în văzduh. Cei doi aviatori au fost scoși morți de sub ruinele aeroplanelor lor, când au ajuns pe pământ.

Catastrofa e datorită cetei care a împiedecat pe nefericii ofițeri de a-și da seama că se află unul în apropierea celuilalt și că ciocnirea e inevitabilă.

Mulțămite publică. La fondul pentru zidirea unei biserici gr. or. rom. în com. Anina înființată cu mari jertfe și greutate de preotul Nicolae Câmpian din Maidan, au contribuit următorii întreprinzători: Sofroniu Dragicescu din Maidan cu suma de 30 cor. și Alesandru Sandu din Anina cu suma de 43 cor.

Pentru acest dar în numele comitetului fundației, vin și pe această cale să-mi exprim cele mai mari mulțămite susnumiților domni. Dumnezeu să le ajute ca și în viitor să ne sprijinească cu obolul lor. — Anina la 7 (20) Iunie 1912. Cu stimă Petru Manciuc președ. comit. fundației.

Regularea congruei și a salariilor învățătoarești. În ședința casei magnatilor ținută în 16 a. l. c. a făcut ministrul de finanțe Teleszky, importante declarații privitor la regularea congruei preoților precum și a salariilor învățătoarești dela școlile confesionale. A zis, că pe toamnă va prezenta dietei proiectul de lege despre regularea congruei, în urma căruia preoții vor căpăta cvincevenale și anume: Aceia, cari în Ianuarie 1912 au deja 5 ani de serviciu vor căpăta începând cu acest an 400 cor. cvincevenal, cei ce au implinit 10 sau mai mulți ani de serviciu căpăta cu 1 Ianurie 1913, 800 cor.

Sunt sistematizate apoi trei cvincevenale de câte 200 cor. pe cari preoții le vor primi la termin așa că la 25 ani de serviciu preoții vor avea 3000 cor. anual.

Regularea salariilor învățătoarești, care se va îndeplini începând cu 1 Ianuarie 1913, e contemplată astfel: Cele trei categorii de salarizare se vor sista și salarul fundamental învățătoareșc se statorește în 1200 cor., iar maximumul la 2800 cor.

Festivalul „Școlii civile de fete din Arad”. P. T. publicul românesc este rugat să iee parte în 10/23 Iunie, la ora 4 d. m. la serbarea obișnuită, pe care o dă în fiecare an „Școala civilă de fete din Arad” Programul serbării este următorul: 1. A. Podolean: „Imn ocazional”, executat de corul elevelor. 2. A. Biell: „Valsul filomelei”, exec. de Florica Veres și Saveta Tamaș. 3. A. Horváth: „Cântecul păpușei franceze”, exec. de Marta Rudnean. 4. A. Cratochwil: „Zi de sârbătoare”, poutpouri național, exec. de Minodora Moise. 5. O. Goga: „Rugăciune”, decl. de Valeria Siiartău. 6. I. Iuga: „Cântecul studenților”, exec. de Alexandrina Muntean. 7. Fr. Beer: „O zi de Maiu”, exec. de Felicia Ghimbeșian. 8. Fr. Schipek: „Visul păstorului”, fantazie rom., exec. de Livia Rosculeț. 9. I. Wiest: „Limba românească”, exec. de corul elevelor. 10. Th. Giese: „Trandafirul alb”, exec. de Cornelia Petrovici și Cornelia Bogoiu. 11. I. Iuga: „Viorele de iarnă”, exec. de Maria Minda. 12. St. O. Iosif: „Furtuna”, decl. de Zoe Nicoară. 13. I. Iuga: „Thalia română”, exec. de Maria Cure. 14. Hummel: „Cântecul poștei rusești”, exec. de Constanța și Ana Albu. 15. G. Ștefănescu: „Grădina părintească”, exec. de corul elevelor. 16. I. Mureșianu: „Mică fantazie de salon”, exec. de Minerva Ardelean. 17. C. Porumbescu: „Peneș Curcanul”, (horă de salon), exec. de Valeria Siiartău. 18. Gh. Dinicu: „Intre brazi”, fantaz. nat., exec. de Alex. Nicolaevici. 19. G. Coșbuc: „Doină”, decl. de Pompilia Dai-dea. 20. I. Mureșianu: „Mic potpourri românesc”, exec. de Veturia Mladin. 21. T. Brediceanu: „Quadrille”, exec. de Zoe Nicoară. 22. C. Chovan: „Dans românesc”, exec. de Ofelia Balatescu și Alex. Nicolaevici. 23. T. Popovici: „Hora”, exec. de corul elevelor.

Grevă cu caracter revoluționar în Portugalia. Din Lisabona se telegrafiază, că abia după doi ani de existență republica e amenințată de mare pericol. Monarhiștii s'au aliat cu anarhiștii cu scopul de a recâștiga tronul pentru exregele Manuel. Pe Luni era planuită lovitura de stat în orașul Oporto, unde monarhiștii voiau să declare dictatura revoluției, care apoi să disolve parlamentul republican și să proclame iarăși regatul. Lovitura de stat a fost însă zădărnicită, deoarece guvernul a aflat despre ea și a arestat pe toți frunțașii monarhiști. Dar pericolul nu e delăturat. În întreagă republica a izbucnit greva generală organizată de monarhiști. Azi, Sâmbătă au avut loc mari demonstrații pe străzile Lisabonei. Intreagă circulația a încetat. Senatorul Costa și fratele lui, pe când se depărtau din parlament au fost bombardați cu petri. Senatorul s'a apărat trăgând focuri din revolverul său.

În timpul acesta au explodat pe piața Don-Pedro, când era mai populată, trei bombe. Un

va aranja

Vânzare ocazională
 pentru vară.

Matăsuri cor. 1-16; materii de dantele dela 48 fileri în sus; dantele dela 2 fileri în sus; Maideire dela 94 fileri în sus; ciorapi de muolin de mătăsa dela 85 fileri în sus; resturi de dantele cu preț scăzut de 50%.

invățăto-
ută în 16
szky, im-
rea con-
r invăță-
is, că pe
lege des-
ia preoții
ia, cari în
u vor că-
inevenal,
ni de ser-

inale de
primi la
reotii vor

are se va

3, e con-
de salari-
ntal invă-
maxima-

lin Arad”.

iee parte
rea obici-
oala civilă
i este ur-
nal”, exe-

„Valsul fi-
aveta Tă-
uși fran-

Cratoch-
onal, exec.
gaciune”,

„Cântecul
untean. 7.
cia Ghim-
ului”, fan-

L. Wiest:
lelor.
e. de Cor-

l. I. Iuga:
Minda. 12.
e Nicoară,
de Maria

„rusești”,
G. Ștefă-
de corul

antazie de
7. C. Po-
de salon),
leu: „Intre

„Nicolaevici,
mpilia Dai-
omănesc”,
rediceanu;

2. C. Cho-
a Balates-
i: „Hora”.

Portuga-
abia după
menințată

liat cu a-
mul pentru
lovitura de

știții voiau
apoi să di-
proclame

t însă ză-
despre ea
hiști. Dar

republica
de monar-
ri demon-

circulația
ai, pe când
ombardați

focuri din

oiața Don-
ombe. Un

e dantele
ele dela
94 fileri

mătasă
de dan-

om a fost omorât, mai mulți grav răniți. Intre răniți se află și mulți polițiști. A fost ordonată îndată cavaleria de gardă, care a împrăștiat mulțimea agitată. Deocamdată liniștea e restabilită.

Congresul profesorilor de geografie. Zilele acesta s'a deschis, în amfiteatrul școlii normale din Câmpulung al doilea congres al profesorilor de geografie din toată țara, sub presidenția dlui S. Mehedinți profesor universitar. D-sa rostește cuvântarea de deschidere apoi propune congresului de a se trimite o telegramă de omagiu regelui, care e prezidentul de onoare al societății geografice precum și alta de mulțumire dlui ministru Arion.

Se alege în birou d-nii Bărcănescu Gorceiu și Arghirescu.

Se începe apoi discuția primului punct din programul lucrărilor: „Despre programe”, la care participă d-nii Popovici, P.-Neamț, Tufescu-Iași, Arghirescu-București, Georgescu-Craiova, Lazărescu-București, Petrovan-Roman și Orghidan-Constanța. Ședința se ridică la orele 6.

Manevrele de toamnă. O muncă febrilă se observă pe liniile căilor ferate Arad-Seghedin în vederea manevrelor mari, cari se vor ține în prezența moștenitorului de tron, Francisc Ferdinand, pe teritoriul dintre Hodmezövásárhely și Mezöhegyes. La manevre vor lua parte întreg corpul al patrulă de armată din Budapesta, al șaptelea din Timișoara și al 12-lea din Sibiu, brigadele de hontvezi din Budapesta, Seghedin, Cluj și în parte brigada din Alba-regală. Șeful statului-major, mareșal locotenentul Blasius Schemua, a făcut deja toate pregătirile pentru manevre. În curând se va face și numirea celor doi comandanți ai trupelor. La manevre vor fi de față afară de moștenitorul de tron și 4 arhiduci, pentru cari se pregătește cartierul la Mezöhegyes. Pentru recunoașteri vor fi întreprinse două baloane și 10 aeroplane. Împăratul Germaniei nu va lua parte la aceste manevre. Atașatii militari însă vor fi toți de față și vor fi încartirăți la Mezöhegyes în cvartirul principal. În vederea manevrelor au fost renovate toate drumurile din comitatul Cened. Lucrarea legăturii telefonice speciale între Seghedin și Budapesta, proiectată încă cu mult înainte, până acum tot amânată, la ordinul ministrului de comerț s'a început și în luna lui august va fi terminată complet. Intre Mezöhegyes și Seghedin pe timpul manevrelor se va face legătura telefonică militară. Transportul de marfă pe căile ferate Arad-Cened se va micșora, deoarece toate vagoanele vor fi întreprinse pentru miliție. Încă nu se știe, dacă Aradul va avea oare fericierea de a-l vedea ca

oaspe pe moștenitorul de tron, Francisc Ferdinand.

Cine a fost la Alba-Iulia. La lista participanților publicați în numărul nostru 123, e a se mai adauge: Gorghiu: Romul Catarig, învățător.

Scumpirea pâinii în Franța. În provincie sunt așteptate pentru curând mari tulburări, deoarece populația este foarte agitată din cauza urcării prețului pâinei. Într'o întrunire publică ținută în Toulouse s'a protestat contra acestei scumpiri și s'a hotărât a se lupta contra ei.

În Epernay, patru brutari au anunțat că vor închide fabricile lor, dacă populația nu va admite prețurile urcate.

Treceri la iudaism. Cetim în „Gaz. Tran.” că printre rutenii din comitatul Bereg — se pare a bătui epidemia perciun-i-smului. În comuna Ilonca din acest comitat peste 40 de familii rutene gr-cat. au primit până acum botezul nebotezătorilor — au trecut la iudaism. Toți aceștia au făcut din sâmbătă duminică și în serbătorile celorree nu cred în Christos. Sunt gata, ca în caz de lipsă — pentru a deveni iudei valabili — să se supună și tăierii împrejur.

Un vapor pe Dunăre distrus de foc. Vineri dimineața aproape de Cernavodă cazanul vaporului soc. de navigațiune f. și m. ungar „Elisabeta” a explodat luând foc întregul vas. Vasul a fost distrus cu desăvârșire de incendiu. Sunt numeroase accidente de persoane a căror număr până în prezent nu se poate preciza, căci toți ceice se aflau pe vapor au căutat să scape prin înot sărind în apă. Dintre persoanele ce se aflau pe vapor 20 lipsește, iar mașinistul Ștrofca și încă unul au fost omorâți pe loc.

La locul sinistrului au plecat mai multe remorchere.

La fondul Dr. P. Șpan pentru ajutorarea copiilor de moti, aplicați la meserii, au mai dăruit: Petru Armeanu paroh (Ohaba de sub petra), soția sa Victoria n. Stupineanu și fiul lor Octavian cor. 3, Constantin Baciu dir. școlar (Orăștie) I cor., Nicoleta Onet paroh (Sohodol-Peș), soția sa Maria n. Goia și copiii lor Dorica, Minerva, Zorita, Dorel și Viorel 4 cor., I. Cosma notar pens. I cor., 25 bani, Dr. Ioan Stanciu paroh și Ilie Tănase inv. pens. câte 50 bani, (toți din Ludoșul mare). Dr. Nicolae Oncu adv. (Arad) I cor., Ioan Comșa, inv. (Bruiu), 50 bani; George Hența paroh (Lelese) cor. 2.60; Ioan Munteanu preot (Velț) soția sa Eugenia și fiica lor adoptivă Veturia I cor., Victor Vulcan paroh (Oprea-Cârțoșara) și fiica sa Silvia cor. 1.50, Alexandru Danciu paroh (Bucium Sat) I cor. Starea fondului cor. 1362.99. Pentru prinos aduce calde mulțumiri, în numele comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiu” Vic. Tordășianu president.

x Tenis-rachette, Slarenger veritabil și alte fabricații brevetate, minge pentru tenis, footballuri și alte articole pentru sport, cele mai elegante ridicule pentru dame și geamantane pentru călătorie, parfumerii și articole de tortelă, cel mai mare asortiment și mai ieftin se pot procura dela prăvălia lui *Hedős Gyula*, Arad, bulev. Andrassy nr. 51

x Gustav Tátray — Oradea-mare, str. Rákoczy, prăvălia pentru elită, unde se pot cumpăra lucruri de mână, pentru dame precum și necesarii, cu prețuri foarte ieftine. Telefon 783.

x Adolf Nadler, fabrică de oroloage pentru turnuri, Budapesta VIII. str. Prater 2. O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru.

Cronica feminină

Călătoriile.

La finea anului școlar încep călătoriile. Mai ales elevii și profesorii folosesc ferile pentru a călători undeva. Pentru aceea cred de folos să amintesc ceva despre îmbrăcămintea potrivită pentru acest scop, și ținuta doamnelor și domnișoarelor, când călătoresc.

Voi începe cu îmbrăcămintea. Când căldura e mare și drumul ce avem a-l face e lung, ne place să fim cât se poate de comod îmbrăcați, în haine de o culoare mai închisă, căci ori cum de curată ar fi încăperea unde stăm în tren, totuși praful și fumul de cărbuni dela locomotivă străbate și se murdăresc îndată hainele deschise. Mantalele lungi de pânză și alte stoffe ușoare de vară sunt foarte practice pentru călătorii, căci cu ele acoperim și scutim vestimintele, dar nici atunci nu e bine să fie acele deschise sau chiar albe.

Cât pentru ținuta doamnelor și domnișoarelor în timpul călătoriei, ar fi foarte bine, dacă fiecare ar socoti că pe tren nu putem să ne purtăm așa de liber ca acasă. De multe ori călătorind am observat, că unele dame după o cunoștință de abia câteva minute încep a conversa așa de intim și fără rezervă povestindu-și întreaga biografie, chicotesc, cochetează și fac larmă. De aceea se cere ca o damă cu pretenție de cultură să fie cât se poate de rezervată și tăcută în tot decursul călătoriilor, ca prin ținuta ei să nu atragă atențiunea nimănui asupra-și.

Ombra.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMÂN)

Trad. de Senior

(109)

— Urmare —

Fiecare se puse în chip spontan a-și face examenul său de conștiință și a se teme chiar și de consecințele păcatelor pe cari nu le făcuserăm de fel și despre cari abia își putea aduce aminte. Cuvântul Suflete moarte luă o extensiune de înțeles atât de minunată că, la șeful de poliție, se merse până la a cerceta dacă vestea aceasta nu făcea aluzie la două cazuri încă destul de proaspete de înmormântări precipitate contrare cu litera legii.

Primul caz care avusese loc era referitor la niște negustori din Solvicegod cari veniseră la oraș pe vremea târgului; după ce își sfârșiseră afacerile, ei voiau pentru viitorul relațiilor lor cu bunii lor prieteni negustorii din Ustysssolko, să-i ospeteze bine rușește, și să completeze ospățul cu toate suplimentele uzitate în străinătate: ponciu, sirop de migdale, balsamuri etc. Dar totul se termină, ca de obicei, printr'o bătaie: Solvycedianii veniră de hac Ustysssolkianilor snopindu-i pe toți, numai un număr bun de sdravene lovituri și scrinteli de tot soiul, însemnate pe toate părțile trupului și pe capetele ivingătorilor, oferiau cea mai bună mărturie despre forța grozavă a

pumului învinșilor.

Justiția sosi la fața locului spre a constata delictul, încheie proces-verbal, începu instrucția; negustorii se scuzară cu insistență că nu se bătuseră decât spre a se amuza. Apoi svonul se răspândi, fără prea mult scandal în țară s'au justificat binișor toți, prin mijlocirea a patru asigrați de bancă de cap. Afacerea fu astfel dela început judecată obscur, și, în urmă puțin prelungită cu instrucție, se demonștră că acești imprudenti fii ai Ustysssolsko-ului, culcându-se toți acolo, au fost asfixiați cu toții deodată de gazele dintr'o sobă, pe care unul din ei o închisese însuși cu un pătrar bun de ceas prea curând. Era bine înțeles că nu se înmormântară acești bravi oameni decât după ce s'a constatat bine moartea lor prin asfixie.

Iată care fu al doilea caz de înmormântare grăbită; era atunci de tot recent: niște țărani ai coroanei domiciliați în satul Vșivaia-Spess, aliați cu alți țărani din satul Borovka-Zadirailova, extirpară de pe fața pământului poliția locală în persoana asesorului, un anume Drobajkin, fiindcă numita poliție, adecă Drobajkin, își luase obiceiul să-i viziteze mult prea des, ceea ce revena pentru ei la o fierbințeală sporadică.

Se știe că, din partea poliției, adevăratul motiv era o mare slăbiciune de inimă care o îndemna să privească foarte de aproape pe femeile și pe fetele satului. Nu se ajunsese a se cunoaște bine adevărul; numai doară în depozițiunile lor țărani spuseră pe șleau că poliția e

hrăpăreță ca un motan, că nu odată au încunoscuit-o că-i sunt pe urmă, și că ultima oară o aleungaseră, în costum foarte primitiv, dintr'o colibă în care putea foarte bine să fie luată drept un sălbatec.

Desigur, pentru asemenea apucături, poliția binemerita asemenea scuturări; dar fapt sigur rămâne că Drobajkin fu omorât în bătăi la o egală distanță de cele două sate în drum, și că locuitorii din Vșivaia-Spess și cei din Zadirailova sunt culpabili și fără scuză dacă au făcut tovărășie și au pus la cale omorul acesta, dacă au fost părtași la aceasta într'un chip oarecare, dacă în sfârșit și-au făcut dreptate singuri.

Poliția fu găsită dea curmezișul drumului; capela ei de ordonanță era la ea, dar în sfâșii; figura victimei era cu totul de nerecunoscut.

Și aci avu loc o anchetă; instrucțiunea se târăgană destul, deoarece lucrurile păreau prea puțin luminate; afacerea, dusă în cele din urmă la tribunal, fu judecată în ședință secretă; se luă în considerație că țărani erau numeroși, de tot înțeles și toți foarte vii. Drobajkin era mort, și ca urmare el se găsea desinteresat; cele două sate aveau în mare măsură interes să nu mai fie neliniștite pentru incidentul acesta: se declară cu unanimitate că nu era loc la urmărire, asesorul Drobajkin, convins de a fi exersat în multe și multe rînduri supărări foarte condamnabile față de locuitorii acestor sate, murind fără de veste în sania lui de un atac de apoplexie și într'o desordine care mărturisea obiceiuri cari nu stau frumos unui magistrat. (Va urma).

PAGINI RĂSLEȚE.**Iubite flori de astă vară...**

*Cobor la voi în grădiniță,
Iubite flori de astă vară,
Ca să vă sorb privirea ntreagă
Căci sufletul mă doare iară.*

*A voastră mută desmierdare
E cea mai blândă mângâiere,
Când plânge inima zdrobită
Și strigă 'n taină de durere...*

V. Lolchița.

Inima Solettei.

(Pentru copii).

A fost odată o fetiță cu numele Soletta. Fetița, împreună cu mama ei, trăiau într-o căscioară, la marginea satului, la începutul pădurii. Casa lor era așa de dărăpănată și așa de urâtă, încât copiii, când treceau pe acolo, grăbeau mersul, de frica strigoilor ce credeau că or fi stând în dărăpănătura aceia.

Casa era urâtă, dar Soletta era ca un ingeraș: avea un chip mititel, alb, cu doi ochișori albaștrii, și cu un păr bălai, tot încârlonțat... Și era bună, și draguță și cu minte, că toți o iubeau.

Intr'o seară de toamnă, după ce plouase toată ziua și frigul începuse, mama Soletti, care nu prea era bine de câteva zile, zise fetiței:

— Vrei tu, Soletto, să faci un lucru mare pentru mine?

Fetiței i se aprinseră ochii de bucurie, și răspunse:

— Cum nu, mamă; numai decât!

Mama suspină, și după ce o sărută pe amândoi obraji, zise:

— Mie nu prea mi-e bine... Și mi-e frig... și nu avem nici o mână de găteje...

Soletta pricepu îndată:

— Mă duc eu să adun găteje, mamă. Tu stai în pat... să nu răcești mai rău...

Iși puse o broboadă pe cap, care o acoperi toată de mică ce era, deschise ușa și eși.

— Nu ți-e frică? — îi mai zise mama.

— Nu, nu, mamă; nu duce grije!

Din ușe, cu vârful degetelor îi trimise o sărutare, și pieri în noaptea pădurei.

La drept vorbind, Soletti îi era frică, ba chiar rău. Pădurea o cunoștea dânsa ca 'n palmă, pentru că vara, toată ziua cât dura căldura, umbla de colo până colo pe sub copaci; dar noaptea nu intrase nici odată în pădure, și pe noapte, pădurea o înfioră cu copacii cei uriași, cari păreau că întind brațele s'o apuce; și cu toate că tremură de frig și de frică, Soletta apucă voinicește pe sub stejari. Noroc că cerul se limpezise de nori, și luna plină lumină poienișurile, desemnând pe pământ desemnuri curioase și fantastice.

Ca să-și mai gonească frica, Soletta cântă un cântec, ce-l auzise la mama sa, când o le-găna de mult, în leagăn:

Nani, nani, puica mami,

Dormi cu mama, dormi!...

Cu mânuțele ei, înțepenite de frig, culegea găteje, mărind mereu sarcina. Când sarcina se făcuse destul de mare, Soletta se pregătea s'o ia în spinare și să se întoarcă acasă, când de-odată, ochii ei văzură sub un stejar gros ceva lucind. Ce-o fi?

Fetița lăsă sarcina, se apropie de stejar și găsi o petricică, destul de mică, dar care lucea ca o rază de soare. Pietricica aceea, lucru ciudat, era ca o inimă.

— Ce bine o să-i pară mami, se gândea Soletta întorcându-se cu sarcina de găteje în spinare și cu pietricica în buzunar.

— Mamă, va să zică este adevărat! O să ne îmbogățim!

Și fetița coprinsă cu brațele ei mici pe mama sa, care plângea de bucurie.

Cine ar fi crezut că piatra aceea prețioasă o să prețuiască mult mai mult decât se gândise Soletta și mama ei? Căci fetița și mama sa, au rugat pe o rudă a lor, negustor în sat, să arate piatra unui giuvaergiu, când s'o duce la oraș, și să le spuie prețul, și giuvaergiu, după ce s'a uitat bine, bine la ea, după ce a cântărit-o cu un cântar mititel, i-a dat-o îndărăt, și i-a zis:

— Piatra aceasta, este de mare preț. Eu sunt gata s'o cumpăr, plătindu-o bine.

Astfel că, Soletta și mama ei, s'ar fi îmbogățit numai decât, dacă fetița nu s'ar fi rugat de mama sa:

— Te rog mamă, să n'o vindem încă. S'o mai ținem în casa. Este așa de frumoasă, că mi-e drag s'o mai privesc din când în când. Și la urma urmei, nu suntem chiar așa de nevoiași, avem cu ce să trăim. Dacă o fi nevoia, o vom vinde...

Și piatra prețioasă, ca o inimă, a rămas în casa lor, și din zi în zi par'că lucea mai tare.

În vremea asta, a început războiul și de pretutindeni, din sate și din orașe, sute de flăcăi porneau la bătălie, luându-și familiile și casele lor, ca să-și apere patria și neamul. Și din satul Soletti porniră mulți tineri, și văzându-i așa de veseli și așa de bucueroși că merg la luptă, mamele lor nu îndrăneau să plângă.

Iar în ziua plecării flăcăilor, Soletta s'a ținut după ei o bucată, uitându-se cu drag și cu inima strânsă la soldații cari porneau.

Vremea trecea și din când în când veneau vești din război: erau veseli, sănătoși, se gândeau la cei d'acasă. Dela o vreme însă, începură să vie vești mai proaste: „Ne este frig, lipsurile ne doboară”, și în același timp, în sate a început să se simtă sărăcia, din pricină că lipsind bărbații, nu mai era cine să muncească. Ce era de făcut?

Atunci în toată țara a început să se facă binefaceri: bogații trimiteau lucruri de mâncare și bani; săracii trimiteau ce aveau la îndemână: ciorapi, câțiva gologani... că nu aveau altceva.

Soletta vrea să dea, și dânsa ceva, dar în grădinița lor nu creștea decât cartofi și ceapă, iar ceremoniile lor erau așa de mici, încât nu le ajungea decât pentru ele două. Da... ar fi fost piatra aceea... dar cum să se despărta de o avere? De ce să trăiască toată viața lor în sărăcie?

Soletta nu avea altceva de dat. Ziuă și noaptea se tot gândea mereu la soldații din război, și nu visă decât soldați răniți, flămânzi, cari o întrebau: „Soletta, tu nu dai nimic pentru alinarea suferințelor, noastre?”

Și în somn, Soletta zicea: „Da, da, o să dau și eu ceva pentru voi”, iar mama ei, auzindu-o, o sărută ușor, ca să n'o deștepte, și cum înțelesese ce se petrece în sufletul fetiței, rămăsese pe gânduri.

Intr'o seară, mama luă fetița pe genunchi, îi mângâie părul bălai și creț, o sărută pe ochișorii albaștrii, și o întrebă:

— Soletta, te-ai gândit bine? Ce să dăm pentru soldați?

Soletta nu răspunse... cum să îndrăznească să spuie mamei sale, că ar da piatra prețioasă?

— M'am tot gândit și eu, draga mea, și nu știu ce am putea da... nu avem nimic de prisos... poate doar un lucru...

Fetița o luă cu amândouă mâinile de gât:

— Mamă, dacă s'ar putea... dacă ai vrea și tu... mamă, inimioara...

Da, da; și mama era bucueroasă să o dea, și pentru aceea Soletta nu s'a îmbogățit și trăiește și azi cu mama ei în căscioara aceea dărăpănată.

Au trimis inimioara soldaților, cari au vândut-o, și au luat pe ea mii de franci.

Și știți voi, copii, ce nume i-a pus giuvaergiu piatră aceia prețioasă? I-a pus un nume, care dacă l'ar ști fetița, n'ar mai putea de bucurie, i-a zis „*Inima Soletti*.”

Din italianește de I. T. Afian.

Ultima oră

Fostul secretar de stat în ministerul de coaliție, *Bela de Mezössy* a dat un interview corespondentului din Budapesta al ziarului „*Neue Freie Presse*”, în care se exprimă astfel despre chestia naționalităților din Ungaria: „Dictonul despre asigurarea supremației naționale și a hegemoniei intelectualilor nu trebuie să fie manta largă sub care să se ascundă interesele oligarhiei și ale singuratecelor partide. Chestiunea naționalităților nu poate fi rezolvită cu bacioneta și cu moneta. Un astfel de procedeu ar complica și mai mult această chestiune, decât dacă 20 de deputați ai naționalităților ar sta pe băncile opoziției și alți 20 pe cele ale guvernului. Manipulația cu acest dicton despre naționalități nu poate așadar discredita un vot universal și liberal, pe care-l doresc oamenii serioși”.

Sedința camerei. În sedința de azi a camerei la care au luat parte numai deputații guvernamentali, au fost depuse și primite o claie de proiecte de legi. În discursul său ministrul președinte *Ladislau Lukács* pentru ca să câștige pe croați a declarat, că *la toamnă va depune un proiect în chestia pragmaticeii căilor ferate din Croația și că va rezolvi chestia aceasta în modul cel mai corect*, iar la construirea de linii ferate încă va întrebuinta muncitori croați.

Corespondentul nostru din Budapesta ne anunță, că proiectul în chestia confiscării adevărată a nimicerii mandatului deputaților recalcitranti va fi dezbătut la toamnă.

POȘTA REDACȚIEI

Matei. Mulțămita se va publica în „*Poporul Român*”.

G. Faina. Puteți intra.

I. Sandu. Cereti adresa dela părintele canonic din Blaj Dr. Victor Smigelski.

Dlor Costi și Lucu, recte Popescu, Viena. Trimet Luni pe poșta pentru amândoi. Încă n'am vizitat „*muzeu*” ce mi l-ați recomandat. Salutare și să ne vedem cu bine în Arad.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Nicolae Curticiu Cimpa. Am primit 7 cor. abonament până în 30 iunie 1912.

V. Idu, inv. Váramlás. Ziarul se expediază regulat. Nu înțelegem ce poate fi cauza, deoarece foaia nu ni-se inapoiază, așadar cineva trebuie să primească ziarul.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de funcționar cu drept de pensie la Agentura generală a băncii de asigurare „Transsylvania” în Cluj.

Dela p-tenți se recere să fie absolvenți ai unei școale comerciale și vor fi preferați aceia, cari au aplicare și pentru afaceri externe de organizare, acuire etc.

Emolumentele se vor stabili prin învoială reciprocă.

Cererile instruite cu actele necesare sunt a se înainta numitei Agenturi generale până în 15 Iulie n. a. c.

Cluj, în 20 Iunie n. 1912.

Agentura generală
a băncii gen. de asigurare mutuală
„TRANSSYLVANIA”
a. c. g. l.

UN PRACTICANT sau **adjunct notarial**
află aplicare în cancelaria notarială din Sadu
(Czód, Szeben megye).

DAMĂ având praxă în scrisul cu mașina
caută post în vre-o cancelarie advocațională sau
în alt birou. — Adresa la administrația ziarului.

Gustați
Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni
de mașini este a lui

Kovács István

TEMESVÁR-JOZSEFVAROS
str. Fröbel nr. 58 (casa proprie),
fabricant de trăsuri și au-
tocaroserie
furnisorul postelor reg. ung. și mehaniz-
melor militare.

Mare deposit permanent de tofelul de
trăsuri și calese noi și folosite.
Atelier de reparatură. Ateliere de fierie,
rotarie și de lustruit.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, str. Teleki nr. 19.

Primește ori-ce lucrări
: în bransa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețu-
rurile cele mai moderate.

In atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBAN

ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARCHITECT

ARAD, Str. Deák-Ferencz 20.

Cu onoare încunoștiințez pe on. public, că
în bransa arhitectonică
execut tot felul de întreprinderi, transformări
de zidiri vechi, repararea de biserici române
și școli, precum și zidirea lor.

Cu planuri și bugete servesc cu prețuri
cât se poate de moderate. Comande primesc
atât în loc, cât și în provincie. Rugând sprin-
jinal on. public român semnez

Cu stimă
Teodor Cioban.

SINGURA FIRMĂ ROMĂ-
NEASCĂ ÎN ȚARĂ CARE

VOPSEȘTE,
CURĂȚEȘTE CHEMIC
ȘI SPALĂ ALBITURI.

EUGEN JUNCAN,
ARAD, str., JOZSEF-FÖHERCEG 9
LUCRĂRI EXCELENTE, PREȚURI IEFTINE.

GHEORGHE SZÖCS

:: CROITOR CIVIL ȘI MILITAR ::

BRAȘOV,

Strada Mihael

Weiss nr. 10.

[Casa proprie].

Deposit de cele
mai nouă stoffe
indigene și din
— străinătate —

Serviciu prompt!
Prețuri solide!

Ces. și reg. privilegiatele

Bandage pentru

surpături

cu pelote de gumi pneu-
matice, sunt cele mai
perfecte.

Corsete pentru doamne
și domni, în toate
cazurile de vătămături și
morburile ale părților cor-
porale inferioare.

Giorapi de gumi pentru
sgărcituri
de arterii și vine.

Mâni și picioare artificiale
în cazuri de amputări

Aparate ortopedice pentru marș și sprijinit
(cărji).

Corsete artificiale pentru defecte corporale. A pa-
băeți și fetițe, precum și tot soiul de artici pentru
sanatorii se confecționează după cele mai nouă sis-
teme și mai modernă tehnică cu prețuri moderate
originale de fabrică.

Cele mai nouă liste de prețuri ilustrate,
cari conțin c-a. 3000 ilustrațiuni și îndrumări de
folosință se trimit la cerere *gratuit și franco* de
către „Fabrica ces. și reg. priv. de bandage și spe-
cialități medicale a lui

KELETI I. BUDAPEST, IV., Prov.
Koronaherczeg-ut. 17.

Fondată 1878.

Telefon 13—76.

In atențiunea economilor!

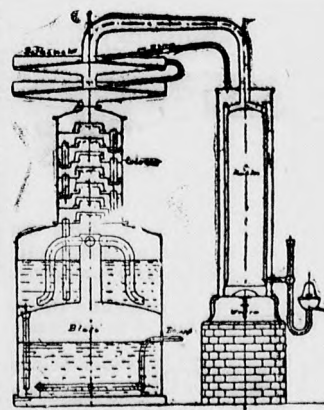
SACI și ÎNVĂLITOARE
pentru mașini, de calitate
bună și cu prețuri ieftine

se pot procura dela firma

Braun Miksa

ARAD, piața Boros Béni nr. 2. Telefon nr. 594.

Mustre și prospecte se trimit franco.

PAPP K.

orologier de turnuri, lăcătuș artistic,
de zidiri mașini și lucrări de aramă.

Temesvár-Gyárváros, Fő-u. 34

OROLOGE DE TURN

construcția cea mai nouă și solidă
pentru biserici și școli, precum și
reparațiile astorfel de orologe să
efectuese conștientios și ieftin.

Preliminare de spese gratuite.

Pregătește Mașini pentru fa-
bricarea de gheață, pentru răcire,
aparate de ars rachie și fabricarea
berei, apaducte de mare presiune
și reparațiile necesare, cu prețuri
ieftine. La privirea lucrării se
prezintă pe cheltuiala ar
sa.

Primul atelier de biliarde din Braşov

MERTH JÁNOS,
Brassó, Vasút-utca 8. sz.

Pregăteşte din material excelent şi uscat totfelul de *biliarde*, în stilul cel mai modern, primind pe lângă preţuri foarte moderate şi reparaturi.

Numărul telefonului 23.

Ujj Janos,

stabiliment industrial de cement,
în Kisjenő-Erdőhegy şi Nagyzerind.
(Aradmégye).

Execută ţevi de beton, plăci de pavaj,
plăci de marmură artificială, terrazzo şi
mozaic, colonne, scări, laviţe, cărămizi,
ţigle, inele de fântâni cu fer, plăci sub
sobe, vălaie de ori-ce lungime, etc. etc.

Acest stabiliment lucrează şi proiecte
de cheltuieli şi planuri pentru poduri
de beton cu construcţie de fer şi pen-
tru betonizarea trotoarelor.

ARAD, WEITZER-U. 13.

D-na SZALKAI ÁRMIN

lucrează în timpul cel mai scurt în atelierul
său de **BRODĂRII ŞI ALBITURI**,
trusouri complete pentru femei,
bărbaţi şi copii, lucrate artistic
şi cu gust. — Brodării
albe şi colorate, lu-
crări cu aur, albi-
turi, batiste, servete,
millienuri, perini pentru
divan, se află gata şi se vând
cu preţ ieftin, — se află şi nelucrate.
Domnişoare se primesc spre instruire.

BICICLETE

de renume mondial:

**THE CHAMPION
ŞI PREMIER**

cu osie campanilară,
roată automată (cu frână liberă) se vând pe lângă ga-
ranţă de 3 şi 5 ani cu preţul original a fabricii, fără
nici o ridicare de preţ, în rate lunare de 12 şi 15 cor
precum şi **părţi alcătuitoare pentru biciclete**,
gumă interioară şi exterioară prima calitate, sonerie,
lampe, pedale, lanţuri, roată automată, conus. — În
urma circulaţiei mare unde în toată Auto-Ungaria
trimite şi în provincii cu preţ foarte redus. — La
cumpărări mari se dă rabat mare.

Láng Jakab és fia

mare comerciant de biciclete şi părţi alcătuitoare
Budapeşt, VIII., József-körút 41.

Filiale: Boross-ter 4 şi în Buda, II, Margit-körút 6.
Catalogul de lux 1000 cu de chipuri se trimite gratuit.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

**ANTONIU NOVOTNY, TIMIŞOARA-
FABRIC.**

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou
a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe ga-
ranţie de mai mulţi ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite
spre a le întoarce în uşurinţă în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt
bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu
deosebire **CLOPOTELE GĂURITE**, de dânsul inven-
tate şi premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea su-
perioară — ca violna — cu găuri ca figura S şi au un ton mai intensiv,
mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât
cele de sistem vechiu, astfel, că un clopot patentat de 327 klg. este egal
în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. —
Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare,
— spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca şi
spre turnarea de toace de metal. — Preţuri-curente ilus rate trimit gratuit.

Am onoare a aduce la cunoştinţa on. public din
loc şi din jur, că din 1 Aprilie n. începând am
luat în primire

Hotelul „Fekete Sas“ („Vulturul negru“)

din **Maria-Radna** (în Piaţă). Mă voi nizu ei ca
prin cele mai bune mâncări precum şi vinuri eu-
rate de podgorie, bere galbenă şi neagră să câştig
deplina mulţumire a on. public. — Odăi curate şi
sănătoase pentru călători. — Local de întâlnire
pentru excursionişti.

Rog binevoitorul sprijin al onoratului public:

Szász Péter, ospătar şi măcelar.

Să ne credeţi că este în interesul
D-tră dacă comandaţi coasa „Koronagyémánt“

Cu coasa „Koronagyémánt“
bătută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din
oţel-diamant, coase rele şi mol nu se găesc între ele.
Pentru trănicia fiecărei bucaţi garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm. la comande de 10
Preţul: 1 buc. 1-80 1-90 2.- 2-20 2-40 2-50 2-60 cor. buc. 1 se dă rabat.

Comandele se pot face prin
trimiteră banilor înainte
sau pe lângă rambursă la
Lengyel Testvérek magazin de coase
Koronagyémánt
Kaposvár, Fő-utca 22 T.

Doar n'ai mâncat ceapa ciorii?

să cumperi gramafon ori eufon în rate cu preţuri
întreite, când eu dau gratis un eufon de concert
fiecăruia care cumpără dela mine 15 plăci duple
noui pentru 30 fl. Gramafon mare, pe lângă ga-
ranţă 12 fl.

Mare asortiment de Pathefon şi plăci.

Reich Aladár

mare magazin de instrumente muzicale

Budapesta, VIII., str. Népszínház nr. 27.

Cereţi imediat catalog de preţuri.

Fabricant de cuptoare de lut.

SCHÖN JÓZSEF, Lugos

Szt. István-u. 36. Kossuth-u. 21

Atrage atenţiunea on. public că pri-
meşte pregătirea a ori-ce fel de

cuptoare

descărcare şi zidirea vetrelor de fert cu
preţuri convenabile şi pe lângă servi-
ciu prompt şi conştiinţios.

Comandele se execută imediat.

Institut de asigurare ardelean
„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru **edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc.** pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învațatori și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe **cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.**

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apeducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la fina anului 1912.	K.	5,003 540 78
Capitale asigurate pe viață achitate	"	4,834.801 12
Starea asigurarilor cu sfârșitul anului 1910	foc	119,830.992—
	viață	11,020.266—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	"	2,204.317—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunei, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

„RADIÁL”

societate pe acții pentru construirea de mori. (Malomépítészeti részv. társaság.)

Adresa telegrafică: **Radiale Budapest.** Budapest, VI., Szabolcs-utca 6. SZ. Telefon: 125—23.

Pe baza celor mai bune recomandări dela morile ungurești austriace și streine, precum și în baza multelor referențe

Recomandăm:

Sitele-Radial, model 1911,

cari se află de potrivite la

ori-ce măcinat și acoardă multe avantaje

prin faptul că se poate regula după plac, pentru diferite trebuințe. — Catalog și deslușiri gratuit.

Expediție repede!

Mașini, piese pentru mașini, garnituri complete pentru mori și hambare, mașini pentru curățirea acestora, mașini de transport precum și garnituri de transmisie a energiei.

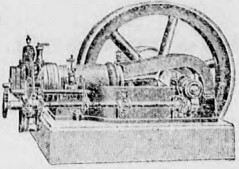
MOTOARE**ȘI LOCOMOBILE**

cu gaz, olei și benzin.

Liferare promptă

Condiții convenabile de plată!

Garanță pe timp îndelungat!

Fabrica de motoare din Drezda
societate pe acții.

Cea mai mare și mai veche fabrică de motoare din Germania.

AGENTURA GENERALĂ PENTRU UNGARIA:

GELLÉRT IGNÁCZ és TÁRSA
BUDAPEST, V., KOHÁRY-UTCA 4
(Alkotmány-utca sarok).**CUCHT HUGO**

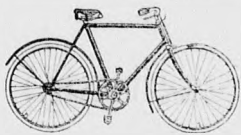
mechanic

BISERICA-ALBĂ str. Becher 6.

DEPOZIT de renumite mașini PFAFF pentru cusut, de cârpit ciorapi și brodat.

MAȘINI de cusut PHÖNIX și NEUMANN, biciclete STRYA și WAFFEN toate părțile constructive la mașini de cusut și biciclete cu prețurile cele mai ieftine.

ATELIER pentru reparaturi foarte bine aranjate, motor electric.

PĂRȚI CONSTRUCTIVE electrice, sonerie, lămpi de buzunar aparate de electrizat.
IN ATENȚIUNE: nu țin agenți voiajori și așa prețurile sunt mai ieftine, cu firmele și agenții acestora trimiși pe sate nu stau în nici o legătură.

Salon de haine bărbătești

J. Schneider, Sibiu

Hermannsplatz 8, etagiul I.

Palatul Habermann. (Nagyszeben).

Frideric Hönig

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor :

Arad, str. Rákoczi nr. 11-28.

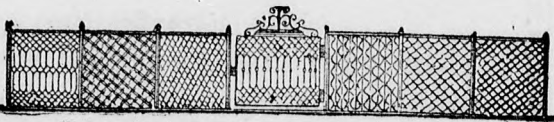
Fondat la 1840.

Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

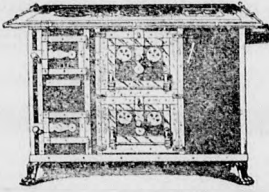

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plată — recomandă clopotele sale cu patentă es. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20-30 procente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învărti și postamente de fer, prin a căror întrebuințare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învărti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

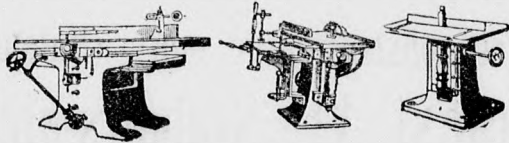
Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

Prima fabrică în Ungaria de nord alui Kozár Lajos

pentru tesutul și impletirea sirmei (drot), îngrădiri (garduri), tot felul de site, c'ur, ornamente de lăcătușerie, construcții de fier, sobe (sparherturi), cuptorase, etc. Fabrică totfelul de garduri din sirmă (drot), din aramă galbină, din fier lăcătușit cu coștoriu sau argint viu, țesături de rabbit, rosteie de ciuruit, coșeri pentru petriș și țesătură impletită pentru plafond (structură). Despărțământ deosebit pentru fabricarea lucrărilor pentru edificii și ornamente de lăcătușerie, coridoare, trepte, grilaje de fier, verande din sticlă, uși de fier scutite contra focului și construcții de fier. Despărțământ din nou aranjat pentru fabricarea a totfelul de sobe (sparherturi) dela executarea cea mai simplă până la cea mai pompoasă, cu îmbrăcăminte de pământ (cahale, olane) în colorii sau albe. Prospect trimis gratis. Vinzătorilor procente corăspunzătoare.

Orova Károly,inginer-mechanic
diplomat.

Budapest, V., Kálmán-utca 24. — Telefon 146-38.

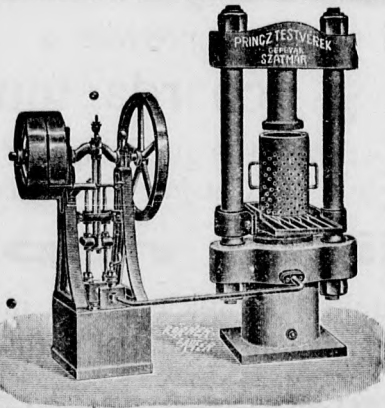
Reprezentantul fabricii de lucrare a lemnului de specialitate:

TEICHERT & SOHN, LIEGNITZ.**SPECIALITĂȚI:** Herestraie rapide și cu două tășuri instalare completă de herestraie cu aburi și uzine. Garnituri pentru tăiatul lemnului cu elevator sigur.

Mare depozit în mașini și unelte pentru lucrarea lemnului pe seama măsurilor și inginerilor!

Condițiuni favorabile de plată!

Catalog trimis gratuit.

Atelierul de mașini și pentru clădit mori

PRINCZ TESTVÉREK

din SZATMÁR.

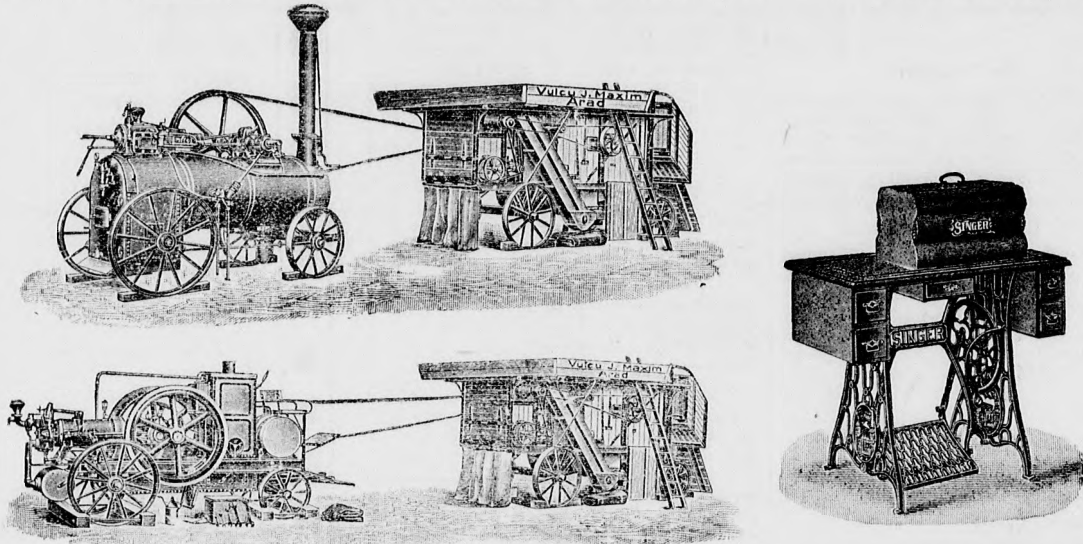
- Pregătește petrine și orice mașini pentru stors olei, mărute cu apă
- mașini de desghiocot, sfărmat și prese, pe lângă asta cele mai exacte transmisiuni cu
- — tractație circumpetială. —
- Instalăm mori pe tain, ori cu cilindre.

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Făbián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marului meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Coraie din America, mașini de cosit nutreț și Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară, cerele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Câțiva învățăcei din casă bună cu 2—3 clase gimnaziale angajezi.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare societate pe acții in Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI“ și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII“.

„Banca generală de asigurare“ face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare“ le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbajii de încredere ai societății. — Prospeete, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oriând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare“ dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare“ DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA“).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ.
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.

MICA PUBLICITATE

Se plătește de cuvânt 5 (cinci) fileri. Titluri sau cuvinte mai groase 6 fil.

Farmacie

bine aranjată în comună românească, cu stațiune balneară, cu circa 3500 locuitori, o de vândut. Informațiuni dă proprietarul IOSEF WAGNER, Sângeorgiu-român (Oláh Szt. György)

De vândut.

În comuna Uj-Ozora (com. Torontál) se află de vânzare din mână liberă o casă cu prăvălie, cu drept de tot felul de beuturi și trafic. A se adresa lui IULIUS JURCA, comers. Ujozora.

Un harmoniu.

se află de vânzare foarte bun, tonuri curate și puternice, bile de os veritabil, dulapul din lemn de stejar sănătos, foarte potrivit pentru concerte, instruirea corurilor și pentru acompaniament. Doritorii să se adreseze către administrația ziarului „Românul”. 1—10

Învățăcel

află aplicare în legătura de cărți: Iustin Ardelean. Arad str. Weitzer nr. 13.

Pentru orice soi de întreprindere

(comerț, industrie, moșie) „Românul” recomandă o persoană pricepută, muncitoare, de absolută încredere. Vorbește româna, maghiara și germana, etatea 35 ani, 2 gimnaziale, 5 ani practică la bancă. Adr. la ziar sub „Corect”.

De închiriat

3 odăi cuină, odaie de scaldă și toate cele de lipsă în zidirea „Românului”.

Caut post de mașinist.

Un tânăr român, mașinist diplomat, caută loc de mașinist la vre-o moșie românească. P. T. Domni cari au lipsă de un atare sunt rugați să comunice condițiile de plată, cât timp ar avea de treerat precum și ce fel de mașină au, se poartă singură și dela ce firmă e fabricația, câte H. P. are? Toate aceste să se comunice la administrația „Românului” unde se află adresa mea.

Econoamă.

Caută un preot dela sate văduv fără copii. Oferte să primesc numai dela preotese, soții de învățător, de notar, văduve și fără de copii, sau dela învățătoare; ovidiște necăsătorite.

Să cere ca să știe și să-i placă a conduce economia de casă. Altă economie nici nu port. Adresa la administrația „Românului”.

Caut.

o familie cinstită românească, care are un băiat la școli și ar dori ca să învețe mai ușor limba ungurească dacă s'ar învoi ca în schimb să îmi susțină copilul meu în vîrstă de 12 ani, iar eu pe al lor pe timpul cât țin cursul pe anul 1912/1913. Doritorii să se adreseze la administrația ziarului. 3—8

Un tânăr român

absolvent al școlii de agricultură, caută loc la vre-un domeniu. Se pricepe la toate ramurile agricole precum și la fabricarea unturilor, cașurilor și brânzeturi. Doritorii să se adreseze la: Ștefan Calamiei. Dombóvár „Vajtermelő közp.” (Tolna m).

Păziți-vă de
imitațiuni!

Deoarece în prezent imitațiile mașinilor noastre de cusut, dar mai cu seamă mașinile noastre de sistem mai vechiu sunt recomandate ca „SINGER”, ba chiar ca „adevărate mașini SINGER”, atragem atențiunea publicului, că orice fabricații recomandate în felul acesta nu sunt mașini de cusut veritabile Singer și acele nu sunt ale noastre.

Renumitele mașini de cusut originale Singer, Wehler și Wilson se pot căpăta numai în magazinul nostru ori prin agenții noștri; cine voiește deci să cumpere mașini de cusut, totdeauna să întrebe hotărît, că mașina de cusut este ea oare dela firma noastră și să nu vă mulțumiți cu răspunsuri nehotărîte

SINGER Co. societate pe acții pentru mașini de cusut

ARAD, strada József főherczeg nr. 9. Casa cont. : Porcia : (vis-à-vis de biserică).

Filiale în toate părțile țării.

KELLNER ZOLTÁN

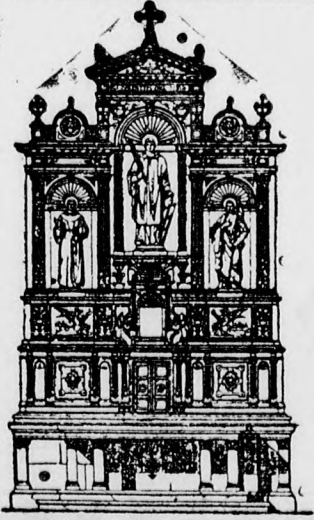
prăvălie de lucruri de mână pentru femei și de garnituri de lucruri de mână, tipar de mustre și sală de desemn

Am deschis în

Timișoara-Cetate (Temesvár-Belváros), Strada Mercy (Casa Galgon).

Atrage atențiunea on. dame și a institutelor asupra acestui magazin bogat asortat cu toffelul de lucruri de mână desemnate, începute și gata, garnituri, precum și asupra tiparului de mustre și a sălii de desemn.

Mare magazin de cele mai noi și moderne perdele și velințe brodate.

Bittenbinder József,

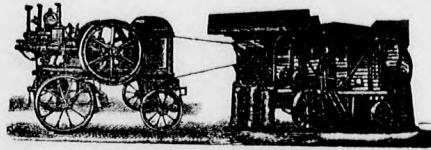
sculptor și arhitect de altare

Temesvár-Erzsébetváros

Hutya utca 61 szám (casa proprie).

Face toffelul de mobilier de biserică, așa ca: Iconostase și altare, statui de piatră și lemn, amvoane și scene de spovedanie, Siciul Domnului, Grota Mariei de Lour, cristelnițe, icoane de stațiune, sculptură în relief sau pictură, străni, pictură de biserică și altare.

Renovează în stil altare vechi, amvoane și statui, aurește și marmorează. Preț curent, preliminar de spese și planuri gratuit. — Dacă sunt chemat pentru examinarea lucrului, mă duc ori-unde pe cheltuiala mea proprie.

Putere dinamică

ieftină, foarte potrivită pentru economie și industrie.

Cu locomobilele-Petrolin și motoarele lui Bernhardt

se lucră pe jumătate mai ieftin decât cu mașinile cu aburi; nu cer mașinist, sunt libere de concesiune, absolut sigure, nu fac fum, nu produc funingine, nici miros.

Stabilimente de pompe de gaz

dela 8—100 putere de cai. Actualmente cea mai ieftină putere dinamică. Cheltuielile de mână circa 08—2 fileri pe oră. Cereți prospecte dela fabrica de mașini și motoare, privilegiată, ces. reg.

G. BERNHARDTS Söhne, Wien XII, Schönbrunnerstrasse 173.